

Trends en uitdagingen voor Deventer 2022

Inleiding

Colofon

Deze uitgave van trends en uitdagingen van Deventer is een uitgave van:

Gemeente Deventer
Vakgroep Kennis en Verkenning, Team Advies,
Support & Kennis

Postbus 5000
7400 GC Deventer

Inlichtingen: kenv@deventer.nl
www.staatvandeventer.nl
Maart 2022

Hoeveel inwoners verwachten we in 2035? Hoe duurzaam is de gemeente Deventer? Wat zien we op het gebied van wonen en werken? En wat zijn de gevolgen van de coronapandemie op trends die vier jaar geleden gesignaleerd werden?

Dit rapport bevat een bundeling van internationale, landelijke en regionale trends en ontwikkelingen. Er is een vertaalslag gemaakt van deze trends naar de lokale Deventer situatie, zoveel mogelijk aangevuld met Deventer data en duiding.

Of u nu gemeenteraadslid bent, in het gemeentebestuur zit of beleid schrijft: dit trendrapport is te gebruiken om u te informeren en te helpen bij het maken van keuzes in de periode na de gemeenteraadsverkiezingen 2022. Natuurlijk mag iedereen dit rapport ook 'gewoon voor de lol' lezen.

De trends zijn onderverdeeld in acht thema's: Demografie, Duurzaamheid, Technologie, Wonen en mobiliteit, Veiligheid, Economie en Inclusieve Gemeente. Van voor naar achter lezen kan, of kriskas door elkaar. Het rapport is zo opgebouwd dat de trends ook los leesbaar zijn.

Hoe zijn de trends geselecteerd?

De thema's zijn in grote lijnen gelijk aan de thema's in het Kennis en Verkenning trendrapport 2018. Dit 'framework' is gevuld en geactualiseerd op basis van de recentste uitgaven van Platform 31 (Stedelijke trends en opgave voor 2022 e.v.) en trendbureau Overijssel (Een overzicht van 23 trends voor de provinciale statenverkiezingen 2019 in Overijssel). Een eerste opzet van de trends zijn besproken met de Deventer regiemanagers en getoetst op volledigheid en toepasbaarheid. Gewenste aanvullingen zijn toegevoegd. Trends die in mindere mate van toepassing bleken zijn verwijderd. Er wordt geenszins gepretendeerd volledig te zijn met deze trendrapportage.

In ontwikkeling: Het Deventer dashboard

In het eerste roerige coronajaar is door Kennis en Verkenning het Coronadashboard ontwikkeld. Gekscherend werd toen al gezegd dat dit eigenlijk een Deventer dashboard is, omdat de verwerkte onderwerpen blijvend interessant zijn voor onze stad. Met de totstandkoming van dit stuk en wensen voor doorontwikkeling van het coronadashboard, is de ambitie uitgesproken om een echt Deventer Dashboard op te zetten. In dit dashboard wordt jaarlijks data geactualiseerd over de 8 geïdentificeerde thema's.

Inhoud

Demografie	5
Veiligheid	10
Duurzaamheid	14
Technologie en digitalisering	27
Economie	31
Wonen	40
Mobiliteit	45
Inclusieve gemeente	48

Integraal en in verbinding

In dit trendrapport worden 8 thema's gepresenteerd. Ze lijken hiermee wellicht los te staan van elkaar te staan, terwijl er juist sprake is van verbinding en integraliteit. De trendstudie van Platform 31 benadrukt ook dat de taken waar gemeenten voor staan toenemen, belangrijker zijn en steeds ingewikkelder worden. Een disruptieve gebeurtenis van de afgelopen jaren was natuurlijk de coronapandemie. Van vrijwel altijd werken op locatie naar werken op afstand en grote druk op zorg. Het normale leven lag stil. Op een eigen manier heeft de coronapandemie elk thema in dit rapport beïnvloed. Waar de economie begint te herstellen, is er een toenemende roep om duurzaamheid.

Een andere opvallende verandering de afgelopen jaren is de nadrukkelijke roep om verbinding tussen domeinen. Om overlast en criminaliteit tegen te gaan wordt benadrukt dat verbinding tussen het zorg-, sociale-, en veiligheidsdomein onmisbaar is. Juist óók om kwetsbare wijken, dorpen en kernen zo goed mogelijk te bedienen.

Ook de grote regionale verschillen per thema vallen op. Demografische trends en ontwikkelingen laten zien dat er tussen de verschillende groepen gemeenten (G4, G40, M50, overige gemeenten) grote verschillen zijn. Verschillen in verwachte bevolkingsontwikkeling, wel of niet ontgroening, toename aantal leerlingen, (dubbele) vergrijzing, toename of krimp potentiële beroepsbevolking, et cetera. Maar ook binnen die groepen gemeenten bestaan aanzienlijke verschillen. Tussen voor- en naoorlogse wijken, in wijken met veel gezinswoningen versus hoogbouw of tussen stad en platteland. Generiek beleid om de gemeentelijke uitdagingen aan te pakken, ligt dan ook niet direct voor de hand. Uitgaande van de eigen uitdagingen is specifiek lokaal en/of regionaal beleid noodzakelijk.

De bevolking van Nederland verandert de komende jaren flink. De belangrijkste demografische veranderingen zijn de aanhoudende bevolkingsgroei, de toenemende vergrijzing en de groeiende diversiteit. Deze veranderingen hebben fikse gevolgen voor veel maatschappelijke terreinen. Maar hoe ze precies uitwerken, is grotendeels onzeker.

Demografie

Trends:

- Doorgaande bevolkingsgroei 6
- Toename vestigers uit andere gemeenten en steden en toename asielmigratie 7
- Vergrijzing 8
- Sterke wijziging van de huishoudenssamenstelling met vooral toename (oudere) kleinere huishoudens 9

Trend: Doorgaande bevolkingsgroei

Volgens Platform31 is de algemene trend dat de bevolking in Nederland minder snel zal groeien dan de afgelopen decennia. Daarbij is de groei in de G32-steden sterker dan de landelijke groei. Er zijn grote regionale verschillen.

Wat zagen we vier jaar geleden?

Op korte termijn groeit Deventer, op lange termijn is deze groei onzekerder. De bovenkant van de bandbreedte laat een lichte bevolkingsgroei zien naar 101.000 inwoners in 2035. De onderkant laat na een aanvankelijke groei, een daling tot 99.150 inwoners zien in 2035. Deventer groeit minder sterk dan de meeste G32-steden.

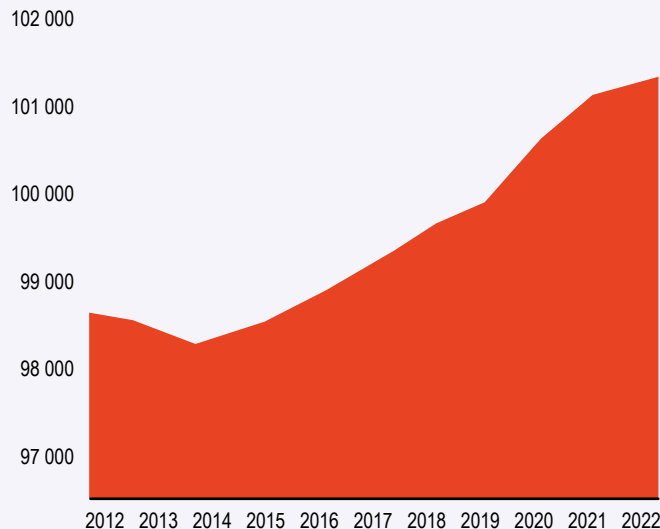
Wat zien we in Deventer?

Deventer is de afgelopen jaren gestaag gegroeid naar een 100.000-plus gemeente. Op 1-1-2022 heeft Deventer ruim 101.000 inwoners. Daarmee bezet Deventer de 31e plaats in de lijst met grootste gemeenten in Nederland. De bevolkingsgroei zet voorlopig door, mede door blijvende groei van het aantal huishoudens. De ambities voor de woningmarkt zullen mogelijk bijdragen aan een hogere bevolkingsgroei.

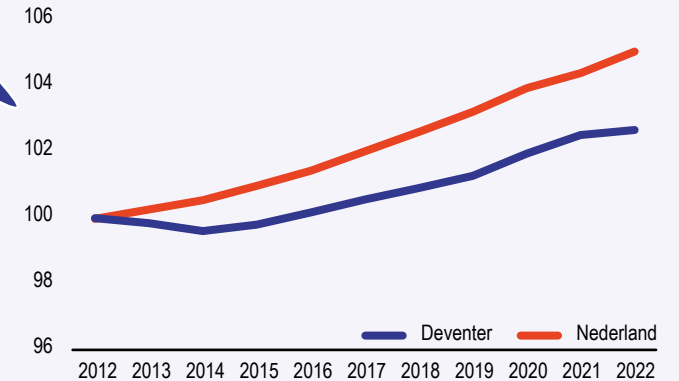
Deventer groeit door naar 100.000 plus gemeente

Deventer groeit minder hard dan gemiddelde Nederland

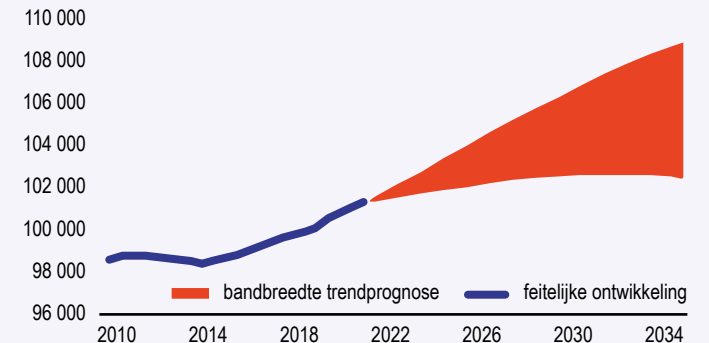
Bevolkingsontwikkeling Deventer 2012-2022

Bevolkingsontwikkeling Deventer vs. Nederland (index 2012=100)

Trendprognose bevolking Deventer 2021

Deventer groeit door

Bron: Gemeente Deventer

Trend: Toename vestigers uit andere gemeenten en steden en toename asielmigratie

Opvallend voor G32-steden is dat zij een positief binnenlands vestigingssaldo hebben. Het is de verwachting dat dit tot 2030 positief zal blijven. Een andere opvallende bevolkingsontwikkeling van de afgelopen jaren was de sterke toename van de immigratie veroorzaakt door asielmigratie.

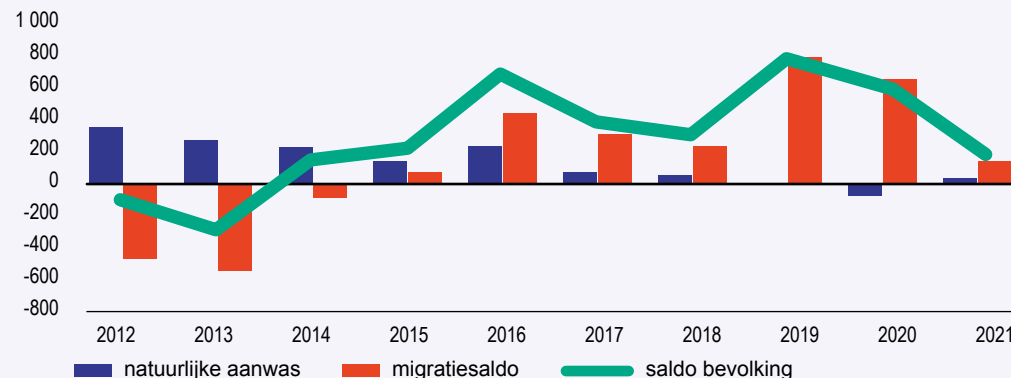
Wat zagen we vier jaar geleden?

De (grote) steden nemen een meer dan gemiddeld aandeel van de immigranten op. Het aandeel Nederlanders met een migrantenachtergrond in de bevolking zal in de G32-steden verder toenemen, zonder het niveau van de G4 te bereiken.

Wat zien we in Deventer?

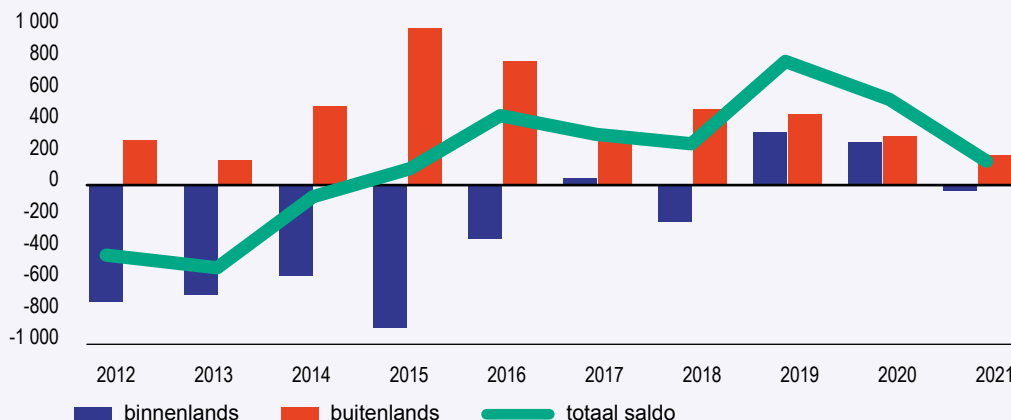
Migratie vanuit buitenland is de belangrijkste oorzaak van de bevolkingsgroei, het buitenlandse migratiesaldo is al jaren positief. Het betreft vaak asielzoekers en buitenlandse studenten. In 2019 en 2020 was ook de binnenlandse migratie in Deventer positief. Dat betekent dat Deventer ook interessant is om te wonen vanuit andere gemeenten in Nederland. Opvallend is wel dat de zogenaamde korte afstandsmigratie (verhuizingen binnen de omliggende gemeenten van Deventer) al jaren negatief is. Dat wil zeggen dat er meer inwoners vertrekken naar nabijgelegen gemeenten dan zich vestigingen vanuit deze gemeenten.

Saldo bevolkingsontwikkeling Deventer 2012-2021

positief migratiesaldo levert belangrijke bijdrage aan de bevolkingsgroei

Migratiesaldo Deventer naar herkomst en bestemming 2012-2021

Buitenlands migratie nog steeds positief en bepalend voor Deventer bevolkingsgroei

Bron: Gemeente Deventer

Trend: Vergrijzing

Vergrijzing is één van de belangrijkste structurele trends in de demografie. Zowel het aandeel mensen boven de 65 jaar neemt toe t.o.v. andere leeftijdsgroepen, als het absolute aantal 65- en 75-plussers. Ook worden we ouder. Rond 2020 vond in Nederland een historisch omslagpunt plaats: het aantal ouderen (>65 jaar) is dan groter dan het aantal jongeren. De kinderen die nu worden geboren, worden naar verwachting ouder dan 82 jaar.

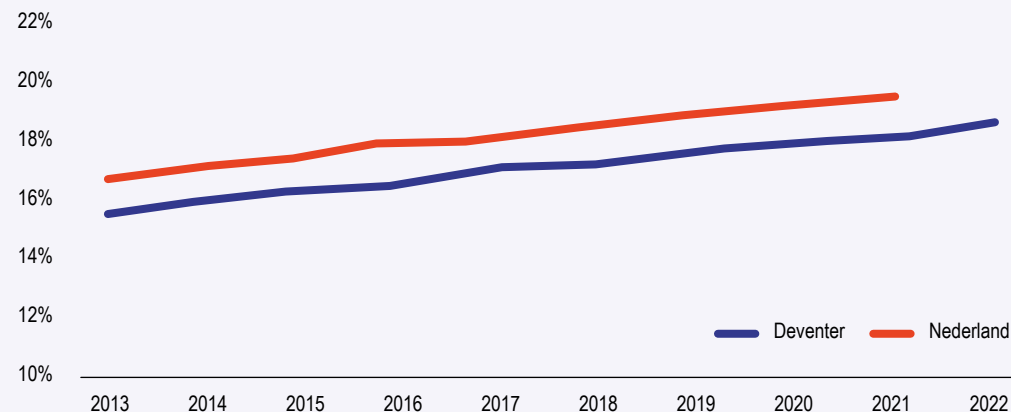
Wat zagen we vier jaar geleden?

Vergrijzing treedt op in vrijwel heel Nederland, met name in het landelijk gebied.

Wat zien we in Deventer?

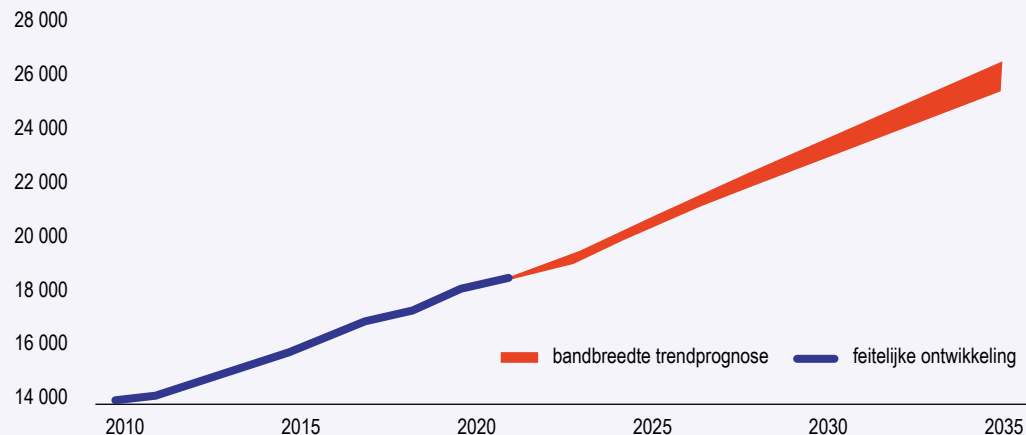
De vergrijzing zet verder door. Het aantal en aandeel ouderen zal blijven groeien. De groep 75-plussers zal sterker groeien dan de groep 65 t/m 74-jarigen. Deventer wijkt daarbij nauwelijks af van het gemiddelde beeld in Nederland.

Percentage 65-plussers t.o.v. de totale bevolking 2013-2022

Deventer vergrijst, maar minder dan gemiddeld Nederland

Ontwikkeling aantal ouderen (65 jaar en ouder) in Deventer

Vergrijzing zet door, 40% meer 65-plussers over 15 jaar

Bron: Gemeente Deventer

Trend: Sterke wijziging van de huishoudenssamenstelling met vooral toename (oudere) kleinere huishoudens

Door bevolkingsgroei en kleiner wordende huishoudens, neemt het aantal huishoudens toe. Dit zijn door vergrijzing en individualisering vooral (oudere) eenpersoonshuishoudens.

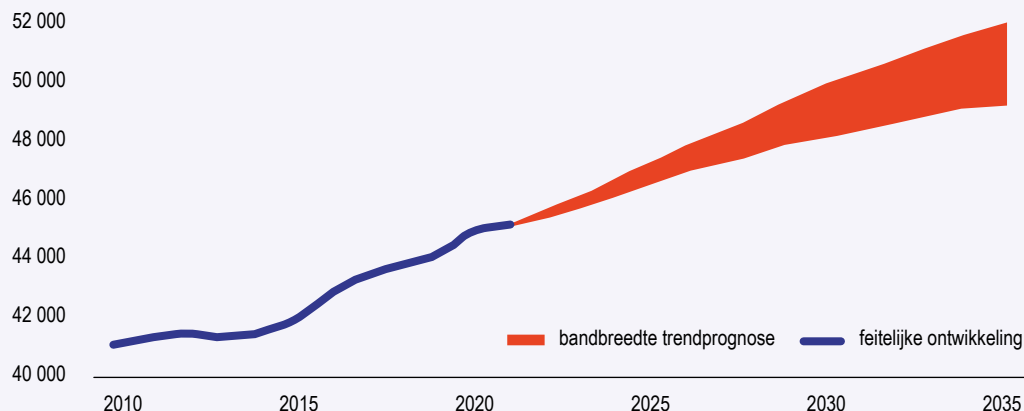
Wat zagen we vier jaar geleden?

Het aantal huishoudens neemt toe. Er komen vooral meer kleinere huishoudens bij. Het toenemende aantal oudere huishoudens, zorgt voor belangrijke opgaven voor de woningmarkt, maatschappelijke zorg, openbaar vervoer en openbare ruimte. Ook aanpassing van de woningvoorraad is een belangrijke opgave.

Wat zien we in Deventer?

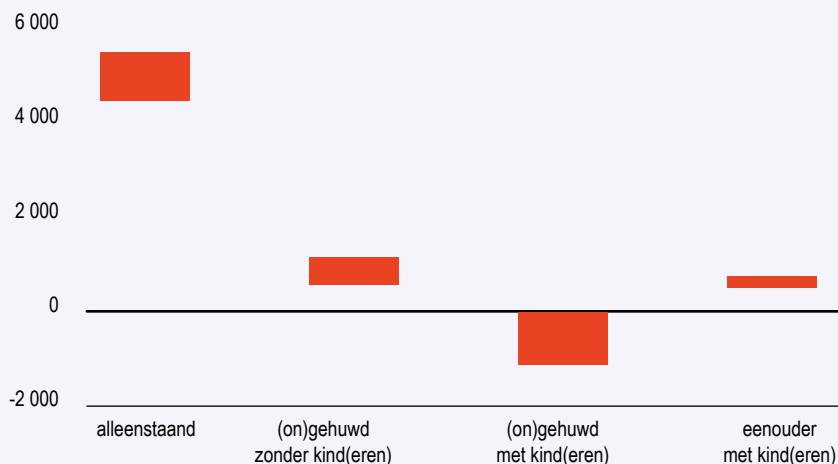
Deventer volgt de trend. Het aantal huishoudens is de laatste jaren toegenomen en de samenstelling gewijzigd. De huishoudensverdunning en vergrijzing heeft gezorgd voor meer, vooral kleinere, huishoudens. Voor de komende jaren wordt een verdere toename van het aantal huishoudens verwacht, waarbij vooral de oudere eenpersoonshuishoudens zal toenemen.

Trendprognose huishoudens Deventer 2021

Groei aantal huishoudens in Deventer zet door

Toename aantal huishoudens in Deventer t/m 2035

Vooraf meer kleinere (oudere) huishoudens

Bron: Gemeente Deventer

Platform 31 stelt dat de uitdagingen op het veiligheidsdomein steeds complexer worden. Zo zien we een daling van de traditionele criminaliteit maar ook signalen van verharding en dat bijvoorbeeld cybercriminaliteit juist een vlucht neemt.

Veiligheid

Trends:

- De traditionele criminaliteit en de onveiligheidsbeleving vertonen een dalende trend; signalen en voorbeelden van verharding 11
- Nieuwe technologieën en digitalisering leiden tot explosieve toename cybercrime onder burgers, bedrijven, (lokale) overheden en instellingen. Een relatief nieuw fenomeen is desinformatie en nepnieuws 12
- Toenemende ondermijning 13

Trend: De traditionele criminaliteit en de onveiligheidsbeleving vertonen een dalende trend; signalen en voorbeelden van verharding

De daling van 'traditionele' criminaliteit zet voort. Dit is zichtbaar in zowel feitelijke cijfers als cijfers over de beleving van veiligheid. Verklaringen voor de daling zijn divers: Preventieve maatregelen, toenemende welvaart, de afname van heroïnegebruikers en veranderde vrijetijdsbesteding (zoals opkomst van internet en de smartphones). Of traditionele criminaliteit blijft dalen is de vraag, omdat bijvoorbeeld verdere digitalisering nieuwe risico's met zich meebrengt. Daarbij komt dat het ministerie van Veiligheid en Justitie juist concludeert dat criminaliteit mogelijk verhardt: in de vorm van gewapende winkelovervallen, toename van ram- en plofkraken en meer minderjarigen en jongvolwassenen die verdacht worden van een ernstig geweldsdelict. (Platform 31, 2021)

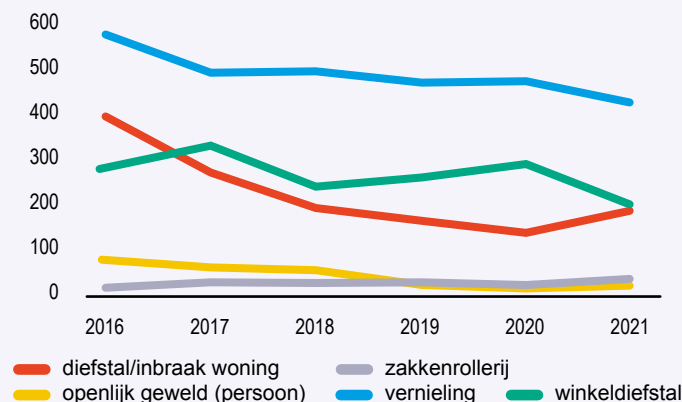
Wat zagen we vier jaar geleden?

Vier jaar geleden is deze trend ook geïdentificeerd. Toen volgde Deventer de trend.

Wat zien we in Deventer?

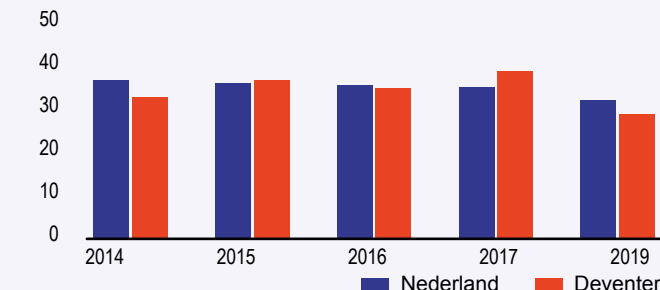
Ook nu zien we in Deventer een dalende trend van 'traditionele' criminaliteit. De misdaad die hieronder valt is gedaald van 922 in misdrijven 2020 naar 841 in 2021. Een daling van 9%. De daling geldt niet voor alle 'traditionele' misdrijven. Een toename was zichtbaar bij inbraak in woningen, zakkenrollerij en geweld.

Dalende trend traditionele criminaliteit Deventer

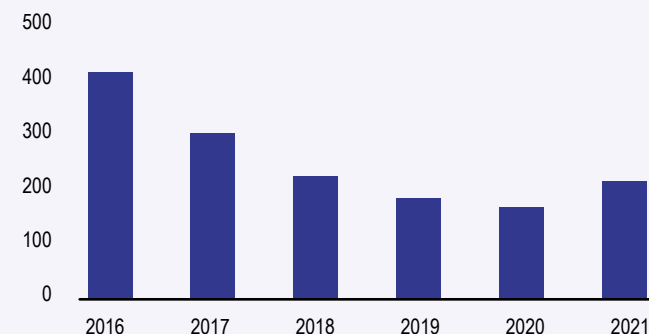
Het aantal high impact crimes is in 2021 voor het eerst sinds jaren toegenomen. De stijging was vooral te zien bij inbraak in woningen (+49) en bij geweldsdelicten (+5). De onveiligheidsbeleving van bewoners in Deventer laat tot en met 2019 (meest recent) een afname zien.

Percentage inwoners wat aangeeft zich wel eens onveilig te voelen

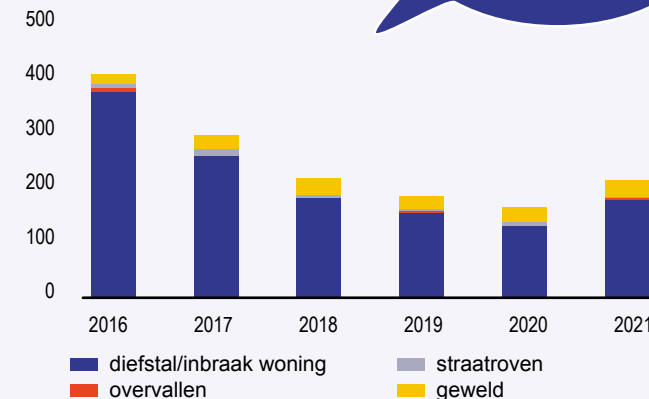

Bron: CBS, Veiligheidsmonitor

Aantal high impact crimes in Deventer

Opbouw high impact crimes in Deventer

Bron: Politie Eenheid Oost

Stijging van de woninginbraken van 135 naar 184

Trend: Explosieve toename van cybercrime.

Nieuwe technologieën en digitalisering leiden tot explosieve toename van cybercrime onder burgers, bedrijven, (lokale) overheden en instellingen. Een relatief nieuw fenomeen is desinformatie en nepnieuws.

We zien een toename van criminaliteit die voorheen minder zichtbaar was en/of minder goed geregistreerd werd. Het grootste voorbeeld hiervan is cybercriminaliteit. Slachtoffers zijn niet alleen burgers, maar ook bedrijven, (lokale) overheden en instellingen. Digitale aanvallen kunnen grote maatschappelijke en financiële gevolgen hebben en leiden tot aanzienlijke reputatieschade. Naast cybercriminaliteit is het steeds makkelijker toegang krijgen tot informatie en het verspreiden van informatie en desinformatie is een trend die kan leiden tot vergaande polarisatie en maatschappelijke ontwrichting. Platform 31, 2021.

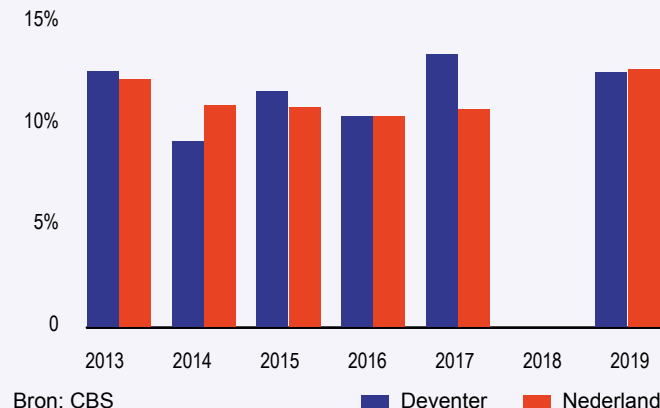
Wat zagen we vier jaar geleden?

Vier jaar geleden werd cybercriminaliteit geïdentificeerd als trend. Er werd toen nog geen grote melding gemaakt van de dreigingen door desinformatie en nepnieuws.

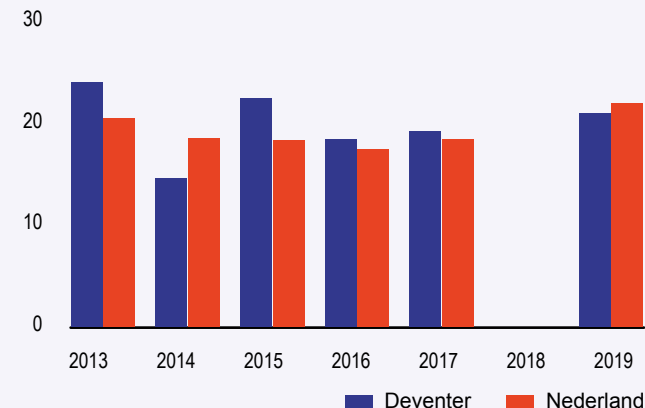
Wat zien we in Deventer?

Er is geen volledig beeld. Tussen 2013 en 2019 schommelde het percentage inwoners in Deventer dat slachtoffer is geweest van cybercrime. Dit geldt ook voor het aantal cybercrime-delicten. Toch was in Deventer in 2019 het percentage slachtoffers en het aantal delicten lager dan landelijk.

Slachtofferschap cybercrime (%)

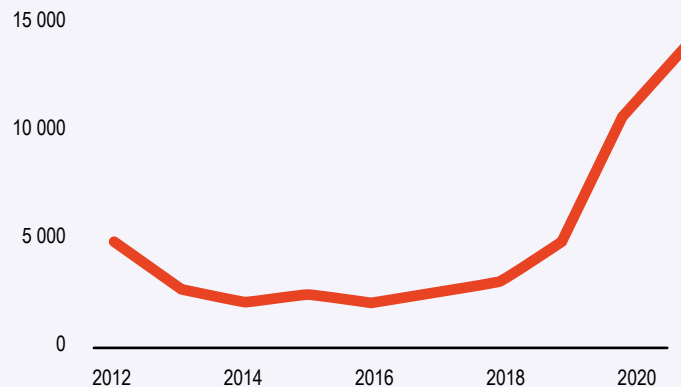

Ondervonden cybercrime -delicten (aantal per 100 inwoners)

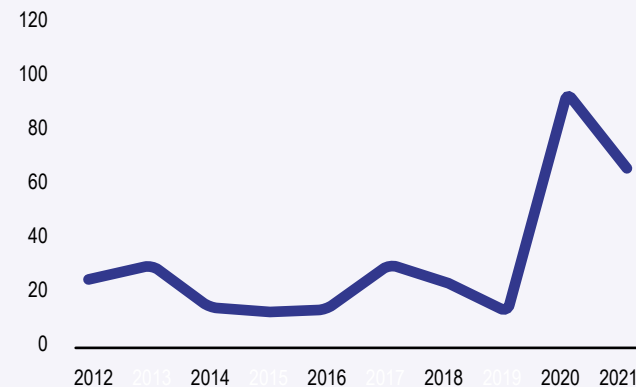

We zien een stijging van het aantal geregistreerde cybercrime misdrijven.

Geregistreerde cybercrime Nederland

Geregistreerde cybercrime Deventer

Trend: Toenemende ondermijning

Het besef is gegroeid dat ondermijning een groot maatschappelijk probleem is. De urgentie voor de aanpak ervan neemt toe. Dit vergt een langjarige aanpak en lange adem, waarbij ingezet wordt op het terugdringen van de internationale rol van Nederland op de drugsmarkt, het versterken van de strafrechtketen, maar ook op een sociaal-preventieve aanpak en het wegnemen van de voedingsbodem voor ondermijning in de samenleving.

Wat zagen we vier jaar geleden? En wat zien we in Deventer?

Het thema ondermijning is in 2018 al gesignaleerd. Hierover zijn geen actuele cijfers en/of indicatoren beschikbaar. Het is een thema binnen programma Veiligheid.

Internationale afspraken op het gebied van duurzaamheid zijn vertaald in het landelijke Klimaatakkoord. Dit plan vormt één van de grootste transitie in de Nederlandse geschiedenis, en voor een groot deel van de uitvoering staan decentrale overheden aan de lat.

Duurzaamheid

Trends:

- Versnelling van transitie naar duurzaamheid 15
- Veranderende landbouw: schaalvergroting en verbredingsactiviteiten 17
- Stikstof reductie 18
- Klimaatadaptatie nog urgenter 20
- Minder plant- en diersoorten 25

Trend: Versnelling van transitie naar duurzaamheid

De internationale en nationale afspraken zijn dat Nederland de hoeveelheid CO2 in 2030 met 55 procent reduceert ten opzichte van 1990. En dat in 2050 (netto) klimaatneutraliteit bereikt is. Gemeenten hebben een belangrijke rol in de energietransitie. Gemeenten slagen erin om geleidelijk de CO2-uitstoot van woningen terug te dringen. De beweging is er; nu moet het tempo omhoog (Platform31). Het trendbureau Overijssel geeft aan dat het tussendoel –in 2030 één van de vijf woningen van het aardgas af –te ambitieus is. (Trendbureau Overijssel)

Wat zagen we vier jaar geleden?

In 2018 was de transitie naar een duurzame economie de meest ingrijpende trend. Ook toen werd ingezien dat gemeenten moeten versnellen om de doelstellingen te halen.

Wat zien we in Deventer?

Voor Deventer kunnen de doelen in het Klimaatakkoord als volgt worden vertaald:

- In 2030 zijn 10.000 woningen verduurzaamd en aardgasvrij;
- Voor de opwek van duurzame elektriciteit maakt Deventer onderdeel uit van de regio West-Overijssel en draagt bij aan het realiseren van de opgave die door het Rijk in het kader van de Regionale

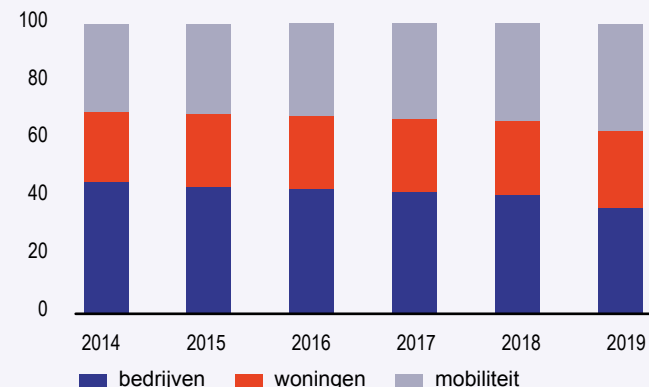
Energiestrategie wordt opgelegd. In de RES is ook voor Deventer een kwantitatieve doelstelling vastgelegd.

- Er is een energieplan opgesteld dat alle doelstellingen vertaalt in maatregelen. Afgelopen twee jaar is een aantal ontwikkelingen in gang gezet die een stevig fundament leggen onder dit Energieplan. Twee belangrijke daarvan zijn:
 - Het project Fossielvrij en Betaalbaar Wonen (FBW) waarin woningcorporaties, netbeheerders en de gemeente samenwerken met het oog op verduurzaming van het corporatiebezit;
 - Een aantal grote projecten zoals aanleg Slim Warmtenet in Zandweerd en aanleg Biogasleiding van Oxe naar Kloosterlanden en bedrijventerrein A1.

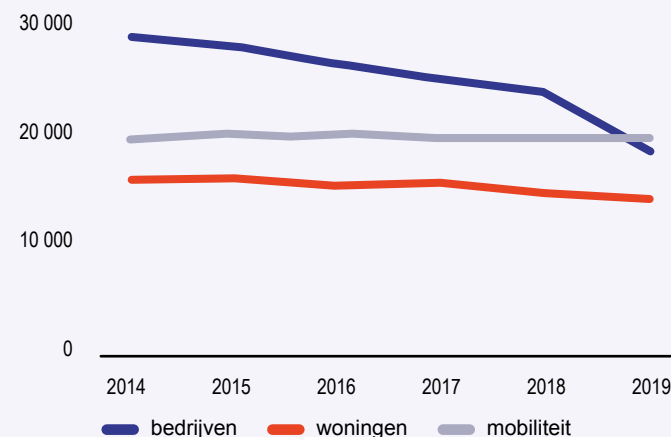
Verduurzaming en de energietransitie vormen de ruimtelijke opgave voor de komende jaren. Denk hierbij aan windmolens, zonnepanelen, vergroening, (snel) fietspaden en circulaire bouw. Deze opgave ligt vooral op lokaal niveau. De nieuwe omgevingswet biedt de mogelijkheid om eigen lokale normen te stellen en om initiatiefnemers te verbinden met belanghebbenden. De CO2-uitstoot is in Deventer tussen 2017 en 2020 elk jaar licht gedaald.

Deventer [Energiemonitor](#) | Gemeente Deventer

Verdeling CO2 uitstoot (100%) naar bedrijven, woningen en mobiliteit

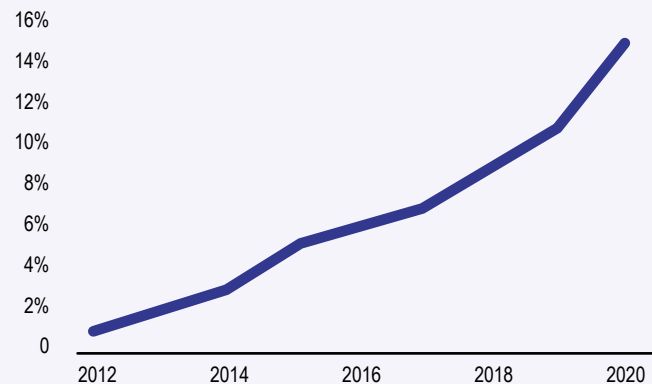
Hoeveelheid CO2 uitstoot naar bedrijven, woningen en mobiliteit

Trend: Versnelling van transitie naar duurzaamheid

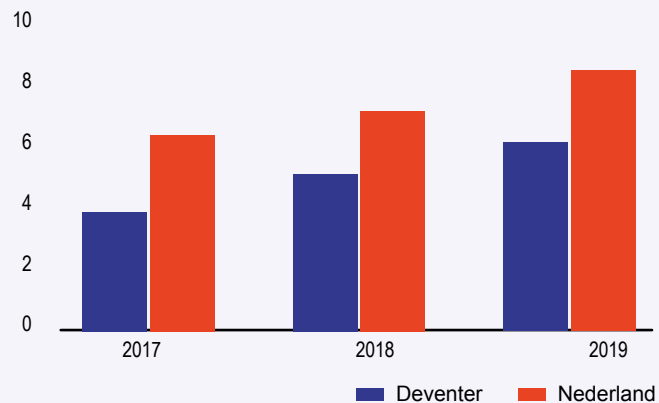
Aandeel woningen met zonnepanelen

Elektrische voertuigen

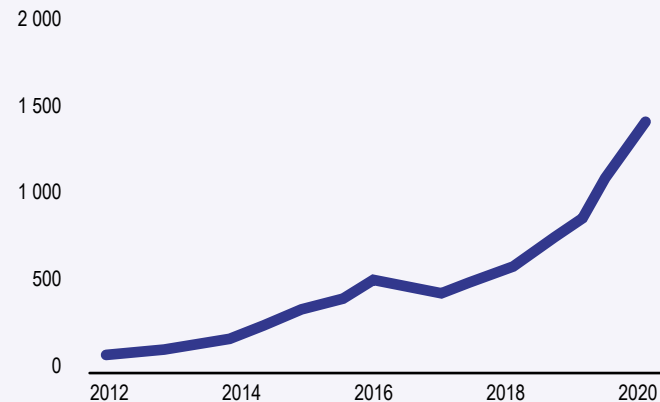
(NB: Leaseauto's staan geregistreerd bij de leasemaatschappij i.p.v. bij de gebruiker. Deze zitten vaak niet in Deventer. Er is dus sprake van een onderschatting van het aantal elektrische auto's in de stad.)

Percentage hernieuwbare energie van totale energieverbruik

Bron: Klimaatmonitor

Aantal elektrische voertuigen in Deventer

Trend: Veranderende landbouw: schaalvergroting en verbredingsactiviteiten

Specialisatie, schaalvergroting en intensivering hebben de afgelopen decennia de Nederlandse landbouw sterk veranderd. Dit heeft geleid tot een sterke positie op internationale markten, maar vooral de intensivering kent ook een keerzijde met een grote druk op het milieu en de leefomgeving (Trendbureau Overijssel). Sinds 1990/2000 is het aantal landbouwbedrijven sterk afgenomen, terwijl het landbouwareaal veel minder is afgenomen en het aantal dieren per bedrijf fors is toegenomen. Er is sprake geweest van sterke schaalvergroting. Mede ingegeven door schaalvergroting, zijn er kleinere boeren die aan verbredingsactiviteiten doen. Zij ondernemen naast het boerenbedrijf nevenactiviteiten zoals een B&B, loonwerk voor derden of agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Boeren die nadenken over alternatieven voor de traditionele landbouw, komen vaak terecht bij de beleveniseconomie (Trendbureau Overijssel).

Wat zagen we vier jaar geleden?

Vier jaar geleden zagen we hetzelfde beeld. Sindsdien zijn nog meer bedrijven zich gaan verbreden.

Wat zien we in Deventer?

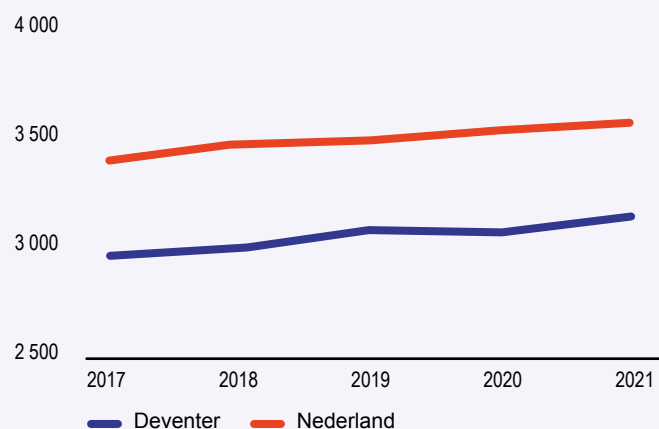
Er is in Overijssel een daling van het aantal agrarische bedrijven, de dalende trend zet door. In 2020 zijn er 6.648 agrarische bedrijven, in 2016 waren dat er nog 7.016.

Gebruik grond

In Deventer is het aantal landbouwbedrijven verder gedaald naar 238 in 2021. In 2017 waren het er 245. Er wordt 7.288 hectare grond gebruikt voor de landbouw, in 2017 was dit met 7.270 hectare vergelijkbaar. Er wordt dus steeds meer grond per bedrijf gebruikt.

In Deventer gebruikt een bedrijf in 2021 gemiddeld 31,4 hectare grond, in 2017 was dit nog 29,7. Het landelijk gemiddelde is in 2021 35,8 hectare.

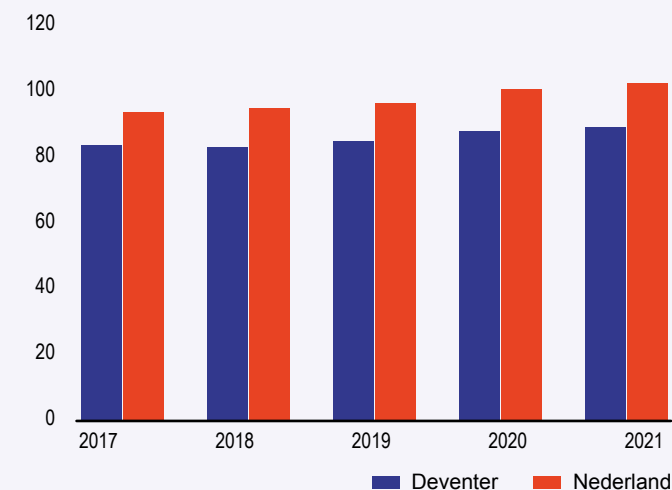
Grondgebruik per bedrijf in are

Melkveehouderij

Het aantal melkveehouderijen is afgenomen van 121 in 2017 naar 108 in 2021. Het aantal melkkoeien was 10.205 in 2017 en 9.727 in 2021. Het gemiddelde aantal koeien per bedrijf is gestegen van 84 in 2017 naar 90 in 2021. Het landelijk gemiddelde in 2021 is 103 koeien.

Aantal koeien per melkveebedrijf

Verbredingsactiviteiten

In 2020 had landelijk 42 procent van de agrarische bedrijven een of meer verbredingsactiviteiten als aanvullende inkomstenbron. Vier jaar eerder was dit nog een kwart (CBS, 2020).

15% van de agrarische bedrijven in Overijssel heeft inkomsten uit agrarisch natuur- en landschapsbeheer, in 2016 was dit nog 7%. Verkoop aan huis doet 9% van de bedrijven en energieproductie en levering aan derden is met 6% sterk in opkomst. In 2016 deden 114 bedrijven dit, in 2020 waren dit 428 bedrijven.

Voor 60% van de boerenbedrijven levert de nevenactiviteit(en) minder dan 10% van het inkomen op. Voor 18% komt meer dan de helft van de inkomsten van een nevenactiviteit, dat is veel meer dan de 8% in 2016.

Trend: Stikstof reductie

De stikstofdepositie in Nederland is met 46% voor het grootste deel afkomstig van de Nederlandse landbouw. Andere binnenlandse bijdragen zijn wegverkeer en huishoudens (beide 6%; RIVM, 2019). Om de natuur te versterken en het de kans te geven te herstellen, is op 1 juli 2021 de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering in werking getreden. Om stikstofreductie te realiseren zijn er veel plannen. Zo is er de provinciale aankoop veehouderijen en subsidie voor innovatie en verduurzaming van stallen. Ook is er het Omschakelprogramma Duurzame Landbouw. (Provincie Overijssel)

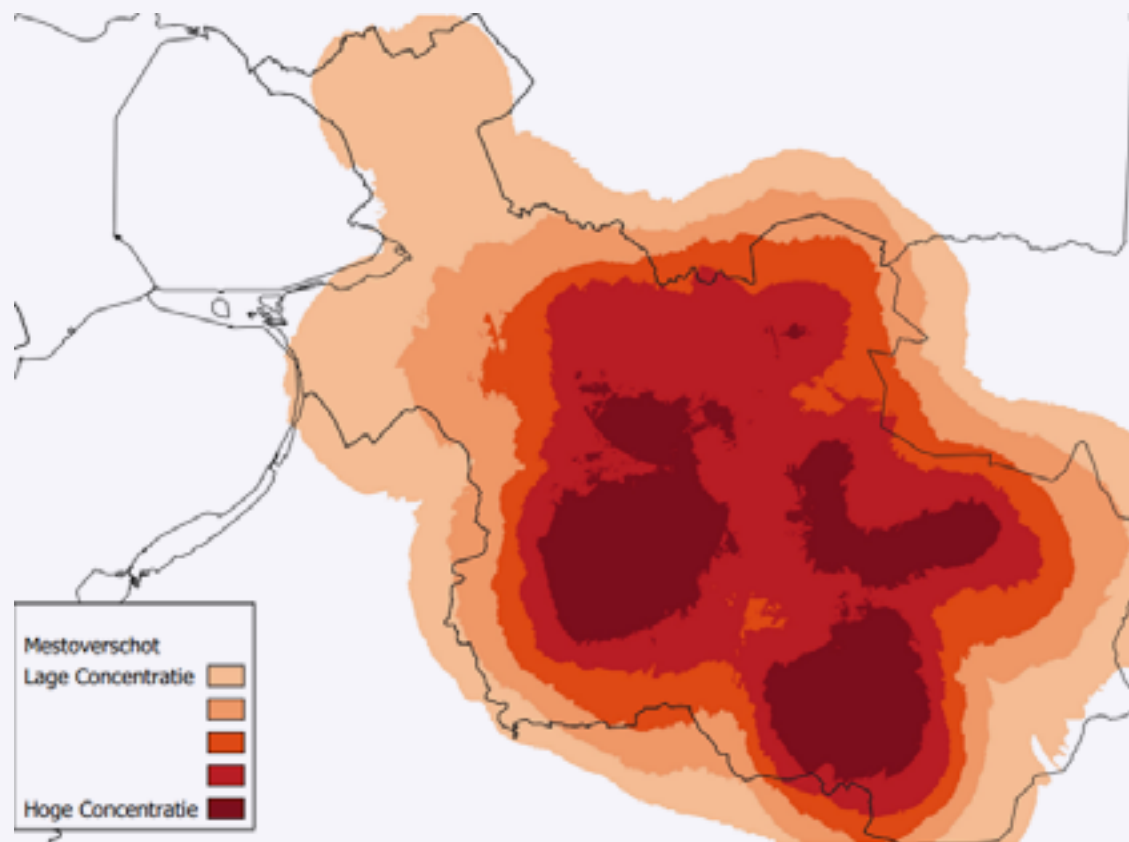
Wat zagen we vier jaar geleden?

Hier stond nog niks over in het vorige trendrapport. Het is recent een actueel thema geworden.

Wat zien we in Deventer?

Nog weinig cijfers, want plannen moeten worden uitgevoerd.

1) In de regio Salland is het mestoverschot 2.514 duizend kilo stikstof (op 1 april 2019). De meerderheid (1.840 duizend kilo) hiervan is afkomstig van hokdierbedrijven. Akker- en tuinbouwbedrijven hebben een negatief overschot. Het mestoverschot is in de omgeving van Deventer niet hoog, in vergelijking met de rest van de provincie. (CBS, 2021)

Trend: Klimaatadaptatie nog urgenter

Klimaatadaptatie, aanpassen aan klimaatverandering is het proces waardoor samenlevingen de kwetsbaarheid voor klimaatverandering verminderen of juist profiteren van de kansen van een veranderend klimaat.

Klimaatadaptatie raakt de kern van het ruimtelijk beleid van de gemeente. Door klimaatadaptatie in te bedden in planvorming, ontwerp en onderhouds- en vervangingsregimes, kunnen kosten relatief laag blijven. Vooral voor ruimtelijke adaptatie in steden en infrastructuur is het belangrijk tijdig te anticiperen. Maatregelen ter voorkoming van hittestress vragen meer groen en water in gemeenten. Ook het natuur- en landbouwbeleid zal rekening moeten houden met de klimaatverandering.

Wat zagen we vier jaar geleden?

Deze trend speelde vier jaar geleden ook. Sinds 2010 is Deventer met klimaatadaptatie bezig. Zowel de gemeente als bewoners en partijen zijn de afgelopen jaren aan de slag gegaan met het thema.

Wat zien we in Deventer?

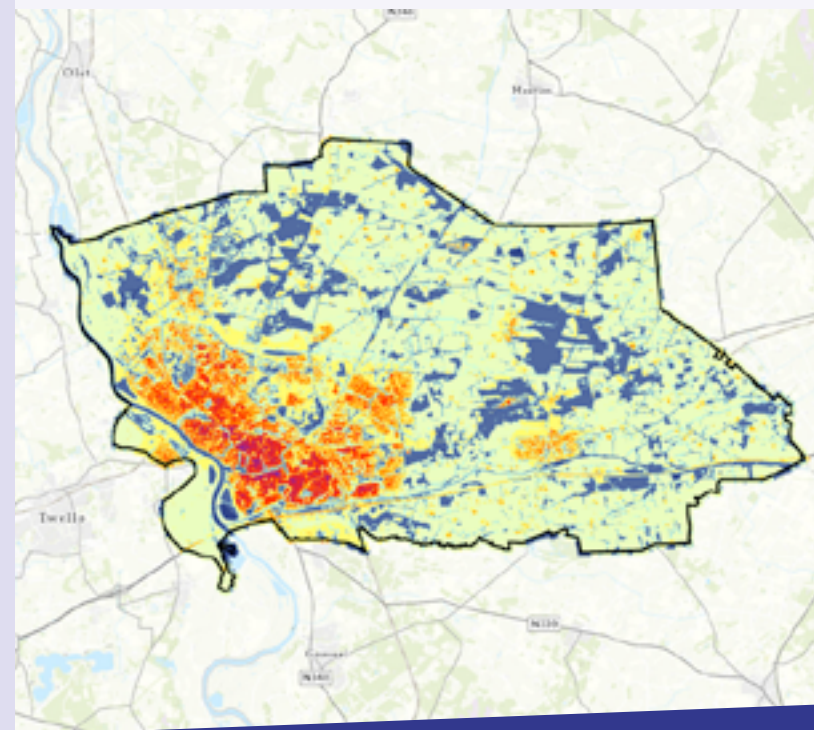
Deventer moet in 2050 klimaat adaptief zijn. In oktober 2021 heeft de gemeente het Deventer Klimaatadaptatieprogramma opgesteld. Hierin zijn 35 maatregelen opgenomen waar de gemeente tussen 2021 en 2025 mee aan de slag gaat (deventerstroomt.nl, 2021). Het programma richt

zich op de gemeentelijke opgaven op het gebied van wateroverlast door extreme regenbuien, droogte en hittestress. De focus ligt daarbij op het stedelijk gebied (Gemeente Deventer, 2021).

Verschillende samenwerkingsinitiatieven:

- Deventer stroomt is een initiatief van de gemeente Deventer, woningcorporaties ieder1, Rentree, De Marken en Eigen Bouw en netbeheerder Enexis. Het wordt ondersteund door een groot aantal inwoners, organisaties, bedrijven en instellingen. Op de website staan voorbeelden van maatregelen om bijvoorbeeld energiekosten te besparen, minder CO2 uit te stoten en om droogte en wateroverlast te voorkomen.
- Deventer werkt samen met andere gemeenten en organisaties om ervaringen uit te wisselen en van elkaar te leren. In de regio neemt Deventer deel aan het Rivus-verband en landelijk is Deventer betrokken bij de City Deal Klimaatadaptatie.

In opdracht van de gemeente heeft ingenieursbureau Tauw een interactieve kaart ontwikkeld: Water op straat in Deventer. Daarop zijn voorbeelden te zien van plekken waar de afgelopen jaren wateroverlast heeft plaatsgevonden. Op de kaart zijn ook de knelpunten te zien waar bij hevige neerslag wateroverlast verwacht wordt. Daarnaast heeft Tauw de hittestresskaart van Deventer ontwikkeld. Hierop is te zien waar de 'hotspots' in de stad zich bevinden tijdens zeer warme dagen.

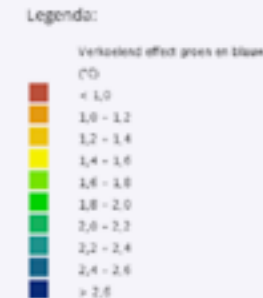
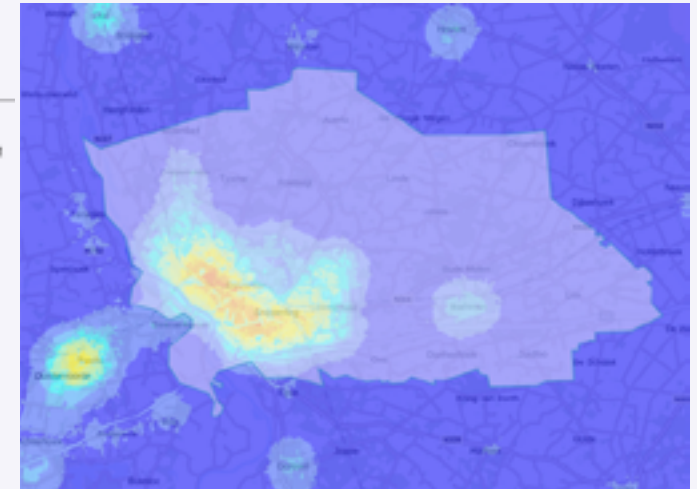
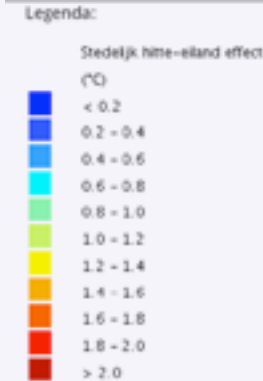

Trend: Klimaatadaptatie nog urgenter

De kaart hiernaast laat het temperatuurverschil zien tussen de stad en het platteland in Deventer, uitgedrukt in het gemiddelde temperatuurverschil in graden Celsius (°C) (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) 2017, [Atlas Leefomgeving.nl](#)).

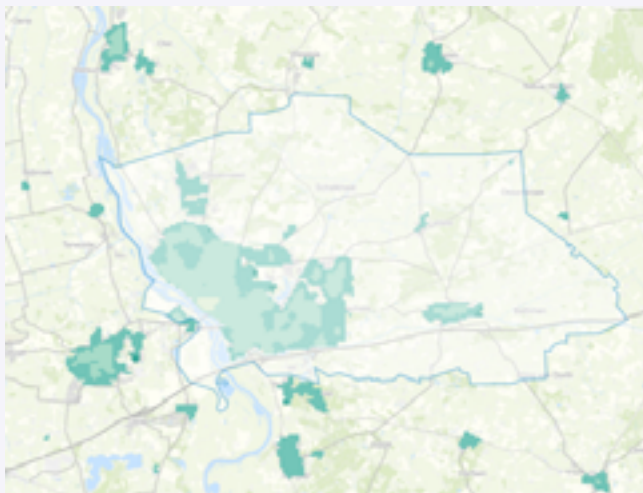
De kaart hiernaast laat het verkoelend effect zien van groen (bomen e.d.) en blauw (water) in Deventer. Door klimaatverandering wordt het steeds warmer en dit effect is nog sterker in stedelijke gebieden. Bomen en water kunnen voor verkoeling zorgen als het op de juiste manier wordt ingericht ([Atlas Leefomgeving, 2021](#)).

Trend: Klimaatadaptatie nog urgenter

Huidige situatie

Warme nachten zijn een belangrijke factor bij hittestress. Hittestress kan bij kwetsbare groepen in de samenleving bijvoorbeeld tot meer arbeidsuitval, een toename van ziektes en vervroegde sterfte leiden. Bij hittestress gaat het niet alleen om hoge temperaturen, maar ook om de combinatie met luchtverontreiniging (Klimaat-effectatlas.nl)

Scenario 2050 met sterke klimaatverandering

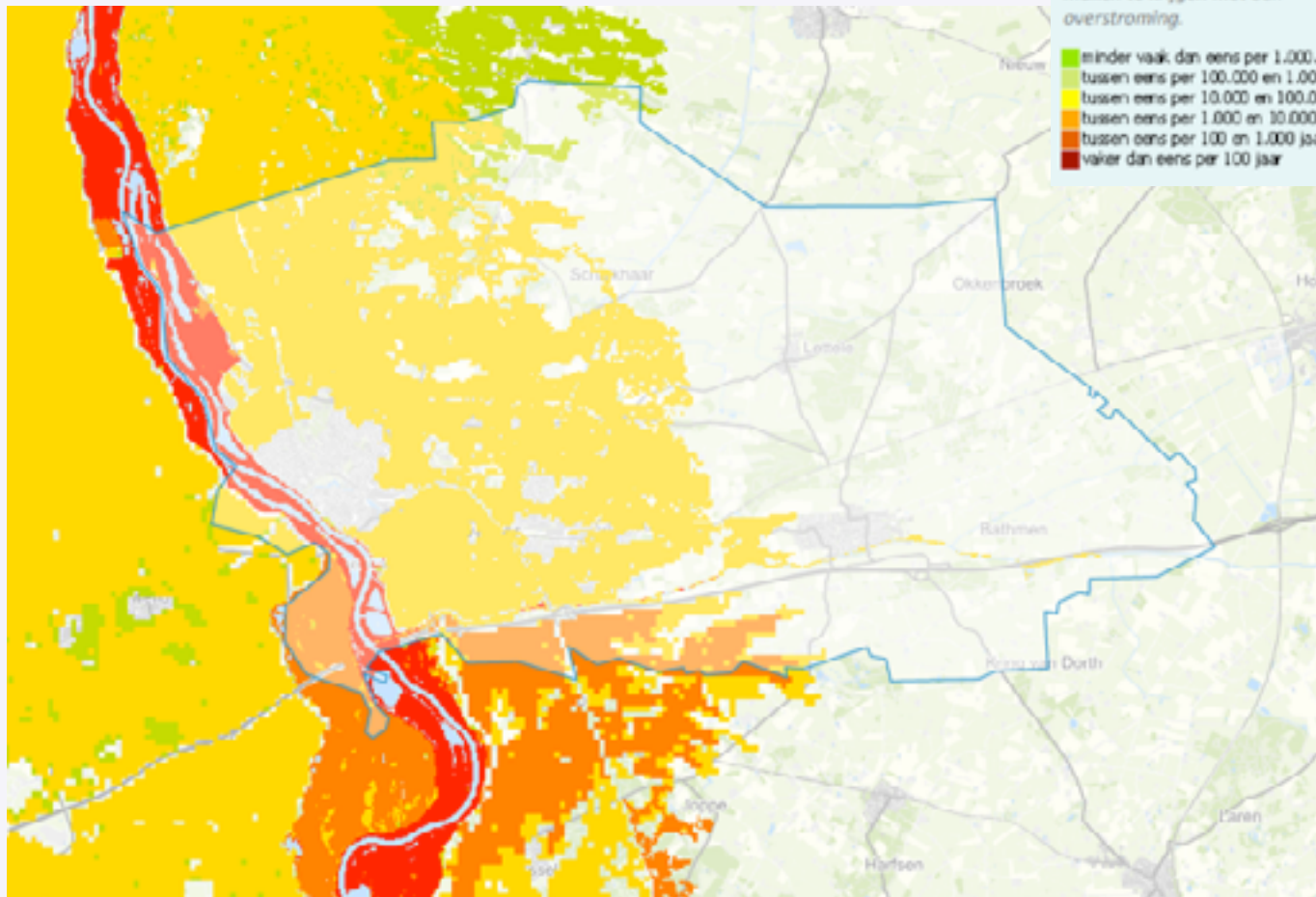
Aantal nachten boven 20°C

Trend: Klimaatadaptatie nog urgenter

Plaatsgebonden overstromingskans 2050 scenario >0cm

Trend: Klimaatadaptatie nog urgenter

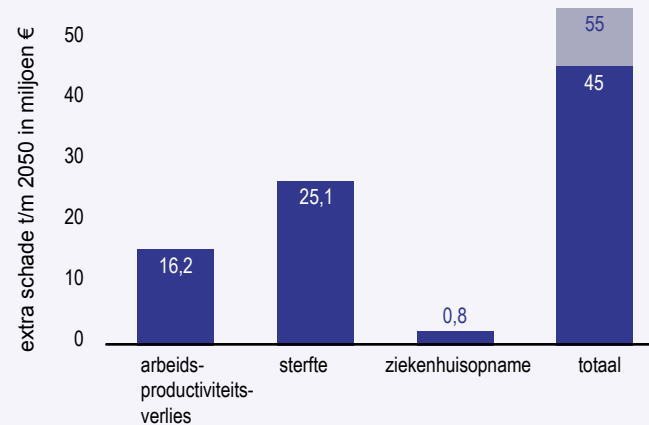
Klimatschadeschatter

De verwachting is dat de effecten van de klimaatverandering groter worden in de toekomst. Er is daarmee ook meer aandacht nodig voor het omgaan met- en aanpassen aan klimaatverandering. De temperatuur zal blijven stijgen, zachte winters met meer (extreme) neerslag en hete zomers zullen vaker voorkomen. Steden krijgen meer te maken met hittestress en wateroverlast door piekbuien. Dit vraagt om een andere inrichting van de stad, meer hittegolven zullen leiden tot meer sterfgevallen onder ouderen en een minder aangenaam verblijfsklimaat in binnensteden (Trendcurve, 2019), Platform 31, 2017). De Klimatschadeschatter die voortkomt uit de onderzoekslijn Klimaatbestendige Stad van het Nationaal Kennis- en innovatieprogramma Water en Klimaat (NKWK), bundelt kennis over schadekosten door klimaatverandering en geeft per gemeente een schatting van de schade.

De figuren laten de geschatte schadekosten per inwoner van Deventer zien voor de periode 2018-2050 voor de thema's hittestress, droogte en wateroverlast:

Bron: Klimaatmonitor

Hittestress Gemeente Deventer

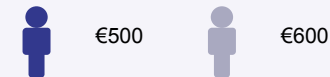

min max Met sterke klimaatverandering

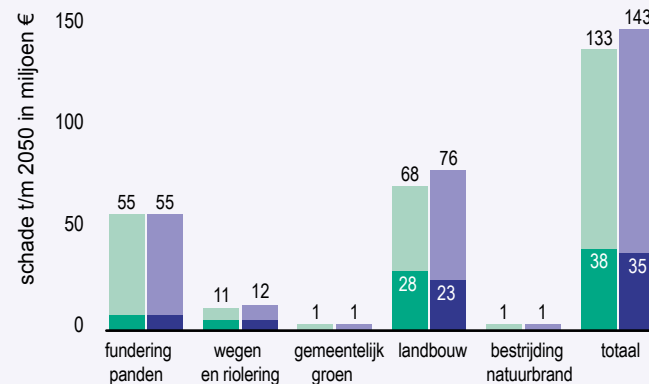
Eikenprocessie rups in miljoen €:

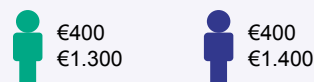
Schade per inwoner in €:

Droogte Gemeente Deventer

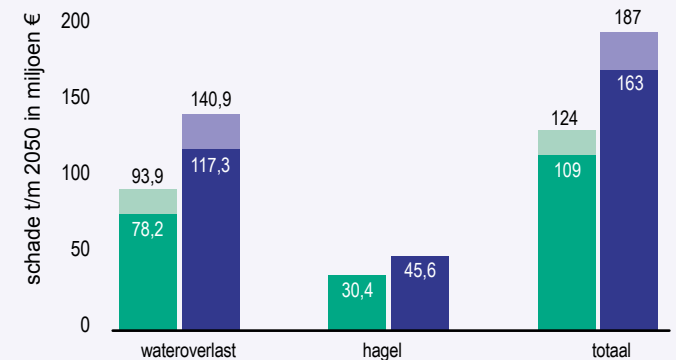
Gem. schade per inwoner €:

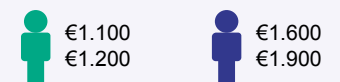
min max Ongewijzigd klimaat

min max Met sterke klimaatverandering

Wateroverlast Gemeente Deventer

Gem. schade per inwoner €:

Trend: Minder plant- en diersoorten

De biodiversiteit in Nederland is in de 20e eeuw behoorlijk gedaald, ondanks beleid om dit tegen te gaan. De afgelopen jaren is echter een voorzichtig herstel te zien. De huidige inspanningen zijn erop gericht dat er een stijging zal zijn van het aantal soorten en habitat dat in goede staat van instandhouding verkeert van 55% in 2015 naar 65% in 2027. (Trendbureau Overijssel, 2019).

Wat zagen we vier jaar geleden?

De trend blijft actueel. Vier jaar geleden was er over de gehele linie ook al sprake van een afname van de biodiversiteit en was er een daling van het aantal plant- en diersoorten waarneembaar. Maar daarnaast is er sprake van voorzichtig herstel.

“Deventer heeft een veelzijdig landschap, van de natte uiterwaarden in het westen tot droge dennenbossen in de oostflank. Daardoor is er een grote variëteit aan soorten planten en dieren, elk met een eigen voorkeur voor specifieke plekken.” (Stadsecoloog E. Lam)

Wat zien we in Deventer?

Bepaalde diersoorten van het oorspronkelijke Sallandse landschap zoals geelgors en patrijs komen nog op slechts enkele plaatsen voor. Diersoorten uit het stedelijke milieu zoals de gierzwaluw zijn juist volop aanwezig. De bever is een nieuwkomer die op verschillende plaatsen voorkomt, terwijl een soort van het oude natte landschap als de waterspitsmuis vrijwel is verdwenen. De waterkwaliteit is sterk verbeterd

waardoor veel libellensoorten zijn toegenomen. Met de komst van exotische kreeften, garnalen en vissoorten worden vele andere soorten in het nauw gedreven (stadsecoloog E. Lam, 2013).

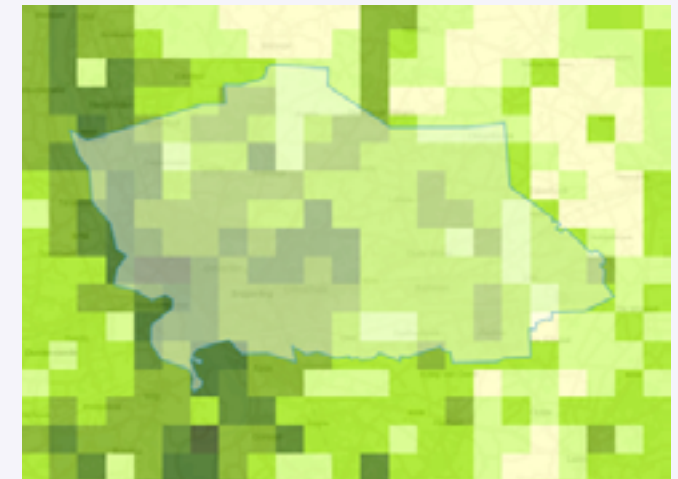
De groei van plantensoorten in oude bossen kan dankzij de aanwezigheid van landgoederen en oorspronkelijke houtwallen redelijk in stand gehouden worden. Uit de weilanden zijn bijna alle plantensoorten verdwenen, maar door speciaal maaibeheer komen in de berm honderden plantensoorten voor.

Plantensoorten uit natte voedselarme milieus of heischrale omstandigheden zijn sterk achteruitgegaan, maar het aantal soorten van drogere voedselarme milieus is juist toegenomen (Heinen, 2015).

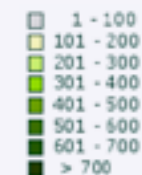
Met het vaststellen van de Werkwijze Ecologie in 2013 is de das als één van de natuurambassadeurs van Deventer benoemd, omdat deze soort kenmerkend is voor het oorspronkelijke Sallandse landschap (Dassenwerkgroep Deventer en Bathmen, 2013)

- Bron: Lam, E. (2013). Natuur in Deventer. De sluier opgelicht. Gem. Deventer
- Bron: Heinen, M.A. (2015). De flora van houtopstanden in Deventer oost. Inventarisatie van de flora van houtwallen, singels en kleine bosjes in het oostelijk buitengebied van Deventer. Rapport 14-026. Ecogroen, Zwolle
- Dassenwerkgroep Deventer en Bathmen (2013)

Op onderstaande kaart wordt de geschatte soortendiversiteit per kilometerhok in klassen weergegeven, op basis van gegevens van de laatste 10 jaar uit de Nationale Databank Flora en Fauna. Hierin zijn zeven belangrijke soortgroepen opgenomen (vaatplanten, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en vogels) (Nationale Databank Flora en Fauna, 2017). Kaarten | Atlas Leefomgeving

Legenda:

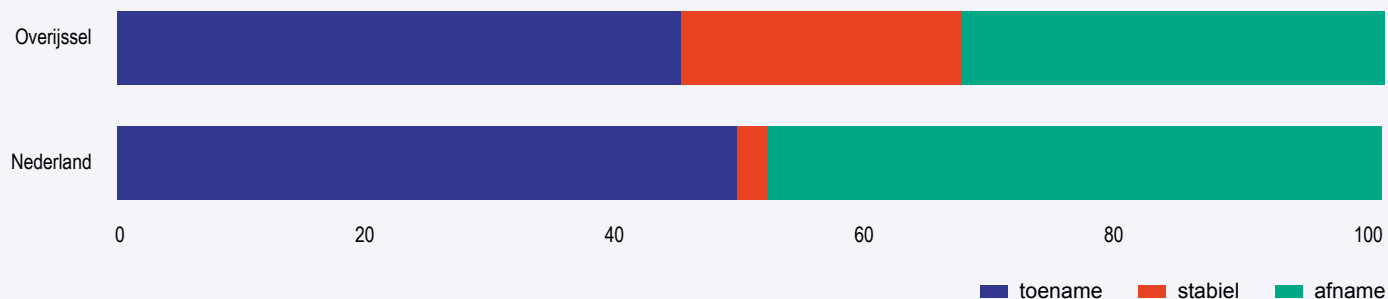

Trend: Minder plant- en diersoorten

De figuur hiernaast geeft het aandeel broedvogelsoorten (% vogelsoorten) van Bijlage I van de Vogelrichtlijn weer die in de periode 1990-2018 zijn toegenomen, afgenomen of een stabiele trend in populatieomvang laten zien. Landelijk is het aantal vogelsoorten dat een toenemende of stabiele omvang heeft ongeveer gelijk aan het aantal vogelsoorten met een afnemende populatieomvang. In Overijssel zijn er in verhouding wat minder vogelsoorten die een afnemende populatieomvang hebben en meer vogelsoorten die qua omvang stabiel zijn gebleven (NEM, (Sovon, CBS).

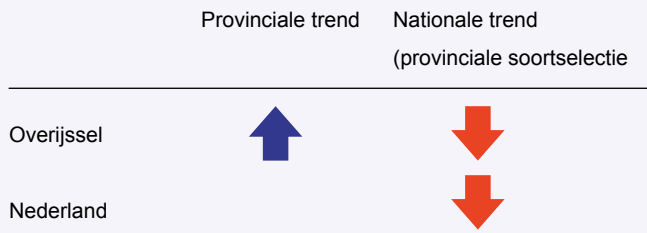
Ook wordt de gemiddelde trend in populatieomvang van soorten voor Nederland en Overijssel getoond. De figuur geeft informatie over de periode 1990-2018 en de periode 2007-2018. Hierdoor kunnen we vaststellen of de trend verandert door de tijd heen. Er wordt daarnaast een aparte provinciale trend weergegeven, omdat het aantal vogelsoorten per provincie verschilt en ook verschilt van het gemiddelde landelijke beeld. Daarnaast wordt de landelijke trend weergegeven. Tussen 1990 en 2018 liet Overijssel een toename in populatieomvang zien, terwijl er sprake was van een afnemende nationale trend. Tussen 2007 en 2018 liet Overijssel een afname zien in populatieomvang en bleef de nationale populatieomvang stabiel.

% vogelsoorten

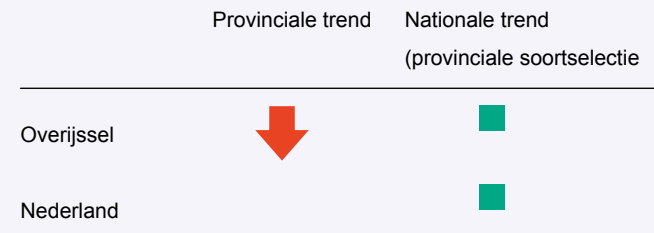

Trend van populatieomvang broedvogels van Vogelrichtlijn Bijlage I per provincie

1990-2018

2007-2018

Bron: NEM (Sovon, SBS)

[Lees meer: Broedvogels Vogelrichtlijn Bijlage I per provincie, 1990-2018 | Compendium voor de Leefomgeving \(clo.nl\)](#)

Digitalisering is een veelomvattend proces. In veel opzichten is de digitalisering allang gerealiseerd in onze maatschappij. In de toekomst zullen echter nog veel meer technologische mogelijkheden ontstaan. Er zullen daarom steeds fundamentele discussies gevoerd moeten worden over wat we met digitalisering willen bewerkstelligen. Publieke vragen die beantwoord moeten worden zijn bijvoorbeeld: wie beheert dat systeem, wie beschikt over de data, wie heeft toegang tot de data en op welke manier worden die data door bedrijven én overheden gebruikt. Daarnaast zal de gemeente continu alert moeten zijn op kansen die de digitalisering biedt, maar ook op ontwikkelingen waarop de gemeente moet anticiperen.

Technologie en digitalisering

Trends:

- De informatiesamenleving 28
- Digitalisering 29
- Robotisering, privacy en verdwijnen van de waarheid 30

Trend: De informatiesamenleving

De informatiesamenleving biedt kansen voor samenleving en openbaar bestuur. Het gebruik van big data door de overheid neemt snel toe. Communicatie-afdelingen analyseren de data van sociale media. De politie gebruikt telefoon-gegevens voor crowd-control. Hier en daar wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid om handhaving te laten plaatsvinden door sensoren. Diverse gemeenten, waaronder Enschede, stopten met wifi tellingen in de binnenstad en zijn na aanpassingen weer begonnen in afwachting van een uitspraak van de Autoriteit Persoonsgegevens over de rechtmatigheid van deze methode. Sommige gemeenten zijn bezig met digitalisering van de openbare ruimte, in de zorg of in het sociale domein. Bij het Kennispunt Twente zijn recent big dataspecialisten aangetrokken voor toepassingen bij maatschappelijke vraagstukken voor gemeenten.

Wat zagen we vier jaar geleden?

In 2018 werd de trend 'Toenemende kruisbestuiving van data, netwerken en hardware' genoemd in het trendrapport. Dit onderwerp blijft actueel.

Wat zien we in Deventer?

In het strategisch informatieplan Deventer 2020 - 2023 is rekening gehouden met vier externe ontwikkelingen die op ons als gemeente afkomen:

- Meer technologische ontwikkelingen, die elkaar steeds sneller opvolgen. Dit heeft grote impact op

de maatschappij en daarmee ook op de gemeente. Om voorbereid te zijn moeten we begrijpen wat de kansen en de gevaren van deze ontwikkelingen zijn.

- Vergrijzing en ontgroening: door meer ouderen en steeds minder jongeren ontstaat er krapte op de arbeidsmarkt. Digitalisering en verschuiving van activiteiten kan een deel van deze krapte oplossen.
- De participatie samenleving: initiatieven komen steeds meer bij inwoners te liggen en de inwoners beschikken over alle benodigde informatie – alle informatie is immers op internet te vinden - en hebben verstand van zaken. Ze verwachten met de gemeente op gelijke voet te kunnen samenwerken, zowel in de digitale wereld als face to face.
- Data wordt steeds belangrijker. Onze samenleving verwacht dat we onze data beschikbaar stellen en dat we data gebruiken bij het onderbouwen van onze besluiten.

Op basis van vier actielijnen worden diverse acties ondernomen (doorontwikkeling van de dienstverlening, digitale samenleving, doorontwikkeling van bedrijfsvoering en data gedreven sturing).

Trend: Digitalisering

Digitalisering heeft grote consequenties voor hoe wij met informatie omgaan. Er is (veel) meer informatie voorhanden, informatie kan (veel) sneller worden uitgewisseld en verwerkt, en is beschikbaar voor (veel) meer mensen en apparaten. De maatschappelijke consequenties van digitalisering zijn enorm. ICT heeft ons sociale leven veranderd (zie de sociale media), onze bedrijfsprocessen, de economie (zie de platformeconomie), de zorg (eHealth), het onderwijs en de ruimte (zie de impact van internet op de detailhandel en de binnensteden). Als digitale informatie wordt bewerkt tot kennis en als er verwevenheid ontstaat met de biologische 51wereld, de nano-wereld en de cognitieve wereld, wordt gesproken over de vierde technologische revolutie (smart industries). Ontwikkelingen als robotisering, nanotechnologie, biotechnologie, 3D printen, virtual reality en Internet of Things zijn daarvan voorbeelden. (Trendbureau Overijssel).

Door trendbureau Overijssel worden drie aspecten geïdentificeerd waar beleidsmatig veel van verwacht wordt: eHealth, de platformeconomie en smart cities/ digitale dorpen.

Wat zagen we vier jaar geleden?

EHealth en Smart Cities waren vier jaar geleden al thema's in het trendrapport. De platformeconomie bestond ook al, maar heeft mogelijk door de coronacrisis een nog grotere vlucht genomen.

Wat zien we in Deventer?

Deventer werkt goed samen met andere steden en regio's (Zwolle, Twente en de Cleantechregio) en sluit aan bij nationale programma's (Talking Traffic, City Deal). Ook werkt de gemeente goed samen met de private sector (o.a. samenwerking Signify en Vodafone). Voornaamste focus ligt bij Smart Mobility en Smart Environment. Deventer durft te proberen door te experimenteren met nieuwe technologie in de openbare ruimte, waaronder allerlei IoT sensoren en blockchain (g40stedennetwerk).

E-health: het gebruik van informatie- en communicatietechnologieën, en met name internettechnologie, om gezondheid en gezondheidszorg te ondersteunen of te verbeteren (RVZ, 2002).

De platformeconomie: een samenvattende term voor diensten tussen consumenten onderling die via een internetplatform worden aangeboden.

Smart Cities/Digitale dorpen: een mobiliserend concept om ICT te gebruiken voor de verbetering van het leven en leefbaarheid in steden en dorpen. Dankzij o.a. de inzet van sensoren en algoritmes spelen ze in op de vragen en wensen van inwoners.

Trend: Robotisering, privacy en verdwijnen van de waarheid

Technologische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de fysieke, digitale en menselijke werelden samenkomen (Platform 31, 2017). In de toekomst zullen er steeds meer technologische mogelijkheden ontstaan. Dit heeft consequenties voor de manier waarop we met informatie om moeten gaan. Er is steeds meer informatie. Deze informatie kan steeds sneller worden uitgewisseld en verwerkt en is voor steeds meer mensen en apparaten beschikbaar. Een risicofactor hierbij is het (mogelijke) verlies van privacy. Deze trend zal naar verwachting de komende tijd urgent zijn. Ook de robotisering is in sommige sectoren al diep doorgedrongen, maar sommige ontwikkelingen op dit vlak staan daarentegen nog aan het begin van hun ontwikkeling. Zo lijken de snelheid waarmee automatisch rijden en het gebruik van 3D-printers worden gerealiseerd, nog te worden onderschat.

De weerbaarheid van burgers ten opzichte van onbetrouwbare informatie houdt geen gelijke tred met de groeiende digitale afhankelijkheid. De mediawijsheid van burgers blijft achter: het is van belang dat mensen leren te onderscheiden wat (fake) news is én hoe ze dat kunnen achterhalen. Zo overschatten Nederlandse jongeren hun vermogen om de kwaliteit en betrouwbaarheid van online nieuwsberichten goed te beoordelen: het leren duiden van nieuws is belangrijk (Trendcurve, 2019).

Deventer heeft aandacht voor technologische ontwikkelingen en is betrokken bij technologische innovaties. Een voorbeeld van een technologische innovatie waar Deventer betrokken bij is, is de Gasfabriek : een in Deventer gevestigd ecosysteem waar nieuwe visies, businessmodellen, innovatieve- en schaalbare IT-Tech-oplossingen en startups ontwikkeld worden en waar samenwerking plaatsvindt tussen startups, scale-ups, bedrijven, onderwijs, studenten en overheid in Deventer en Oost-Nederland.

Platform 31 geeft aan dat er sprake is van een verschuiving van ondersteuning naar economisch herstel. De kanttekening wordt geplaatst dat er in de economische ontwikkelingen veel afhankelijk is van het verloop van de coronapandemie.

Economie

Trends:

- Van meer naar minder leegstand van winkels en kantoren 32
- Groeipotentie afhankelijk van het arbeidsaanbod en de arbeidsparticipatie/tekorten arbeidsmarkt 33
- Grote veranderingen in de economische structuur 36

Trend: Van meer naar minder leegstand van winkels en kantoren

Landelijk is al jaren sprake van toenemende leegstand onder kantoren en winkels. Dit komt onder andere door online winkelen. In het ene gebied in Nederland is sprake van meer leegstand dan in andere gebieden. De leegstand in kantoorpanden neemt naar verwachting, door het thuiswerken als gevolg van de coronapandemie, alleen maar meer toe. Platform 31.

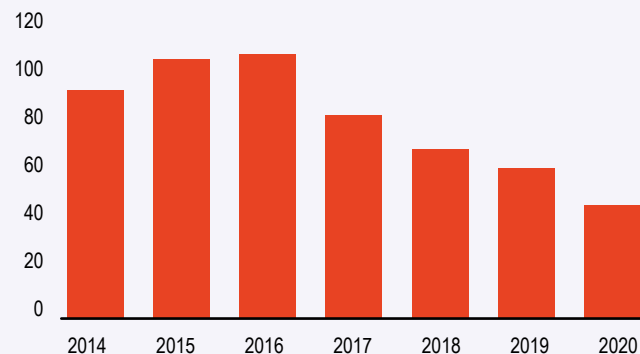
Wat zagen we vier jaar geleden?

In 2018 werd leegstand gesignaleerd als trend. Iets wat ook in Deventer zichtbaar was, maar waar al sprake leek van een lichte verbetering.

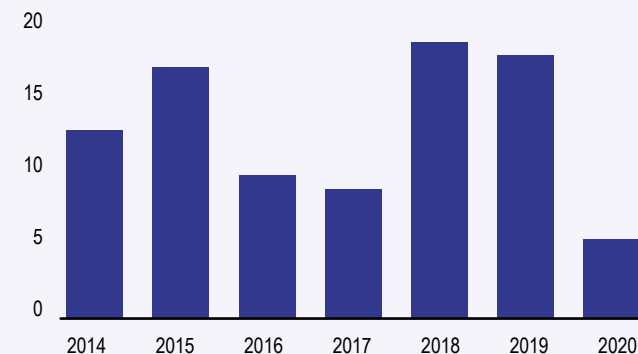
Wat zien we in Deventer?

De laatste jaren (incl. 2020) was er een daling van het aanbod van beschikbare kantoorruimte. Eind 2020 was nog ongeveer 45.850 m² kantoorruimte beschikbaar. Een kwart minder dan een jaar eerder. De vraag naar en afname van kantoorruimten is in 2020 - door de coronacrisis - teruggevallen.

Aanbod per december in duizenden m²

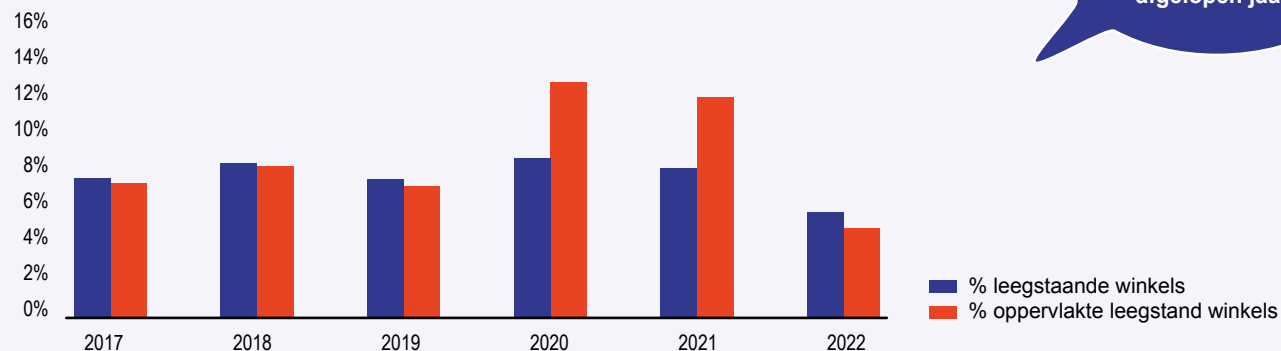
Opname in duizenden m²

De mate van leegstand bij de detailhandel in Deventer blijft ongeveer op het niveau van 2017, met negatieve uitschieters in de leegstaande winkeloppervlaktes in 2020 en 2021. Begin januari 2022 is er sprake van een forse afname van zowel aantal als vierkante meters winkelleegstand. Daarmee gaat Deventer niet mee in de landelijke trend zoals die in 2018 is waargenomen. Hierbij wordt opgemerkt dat ook landelijk het laatste jaar sprake is van een afname van de winkelleegstand, met name veroorzaakt door een afname van het aantal beschikbare winkelpanden. Ook is verandering van functies van invloed op de leegstandcijfers.

flinke daling aantal en oppervlakte winkelleegstand afgelopen jaar

Percentage winkelleegstand en bijhorende oppervlaktes in Deventer

Trend: Groeipotentie afhankelijk van het arbeidsaanbod en de arbeidsparticipatie/tekorten arbeidsmarkt

De arbeidsdeelname van ouderen is de afgelopen jaren in Nederland fors gegroeid. (CBS). In 2010 had zo'n 12% van de Nederlanders tussen 65 en 70 jaar een betaalde baan. In 2021 was dit ruim 21%. (211.000 mensen).

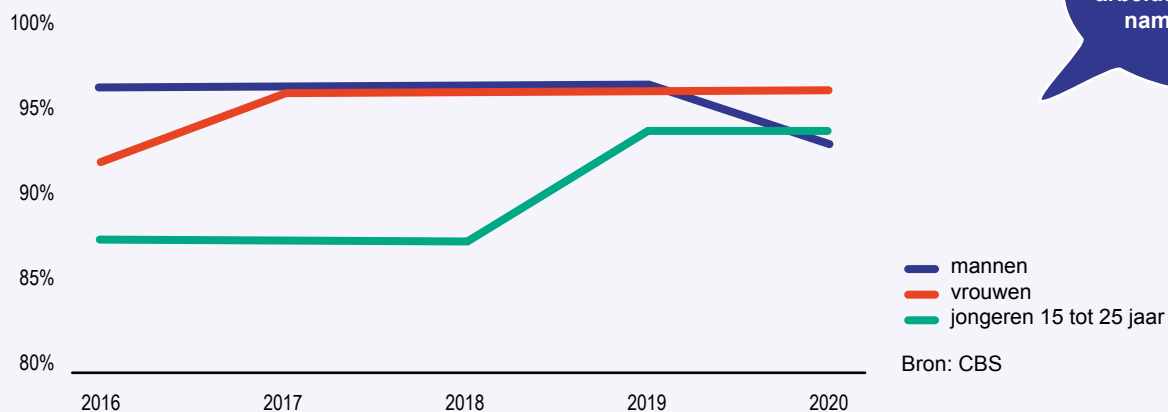
Korte duiding:

De netto arbeidsparticipatie (het werkende deel van de bevolking tussen de 15 en 75 jaar) steeg de afgelopen jaren. Ook op dit terrein geldt dat er regionaal enorme verschillen zijn. Deze worden beïnvloed door het aantal mensen dat zich aanbiedt op de arbeidsmarkt, regelgeving, de vormgeving van instituties en of werken loont. Ook het arbeidsaanbod (omvang van de beroepsbevolking) en de arbeidsproductiviteit zijn van invloed op de groeipotentie. Beide laten een dalende tendens zien.

Wat zien we in Deventer?

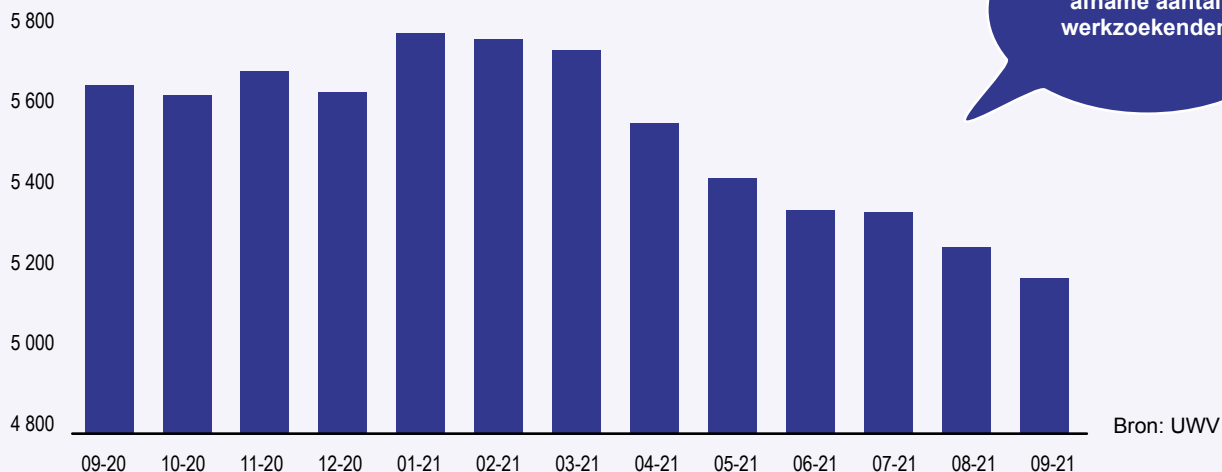
De netto arbeidsparticipatie (inwoners tussen de 15 en 75 jaar met betaald werk) kwam in 2015 voor Deventer uit op 67,1 procent. Vijf jaar later was het aandeel werkenden 68,4 procent.

Aandeel werkenden van de beroepsbevolking

toename arbeidsparticipatie, met name bij jongeren

Aantal werkzoekenden zonder dienstverband in Deventer

afname aantal werkzoekenden

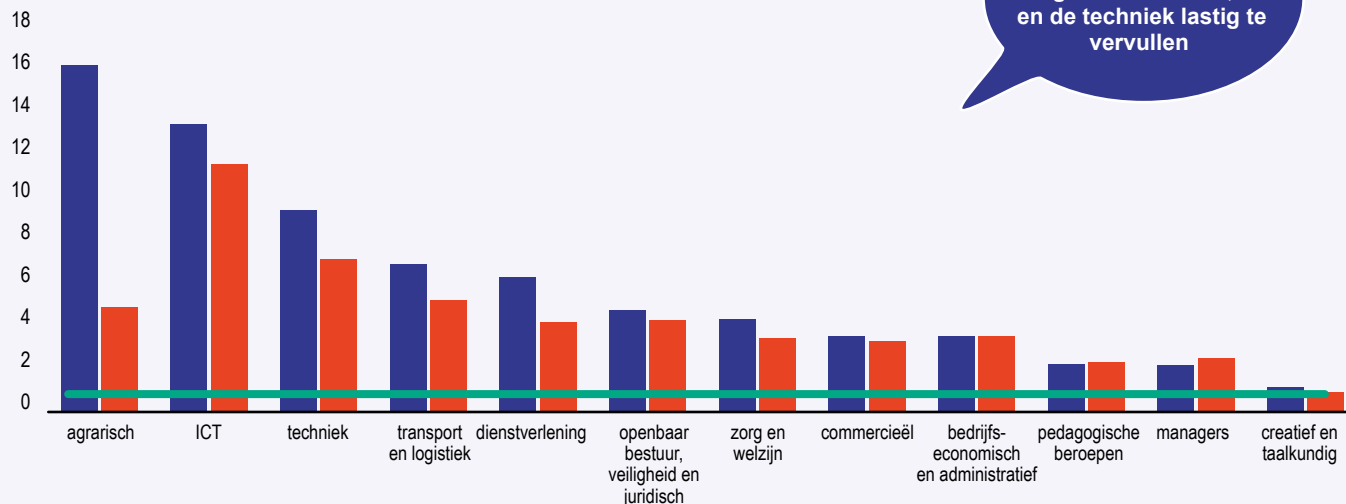
Trend: Groeipotentie afhankelijk van het arbeidsaanbod en de arbeidsparticipatie/tekorten arbeidsmarkt

De 'spanningsindicator' die het UWV gebruikt om aan te geven hoe makkelijk of moeilijk vacatures in deze sector te vervullen zijn, stond eind vorig jaar op 16. Dat betekent dat er per beschikbare werkloze in de sector zestien openstaande vacatures zijn. Alles boven waarde 4 wordt al als zeer krap aangemerkt:

- 0,06 tot 0,25 zeer ruim
- 0,25 tot 0,67 ruim
- 1,5 tot 4 krap
- 4,0 tot 16 zeer krap

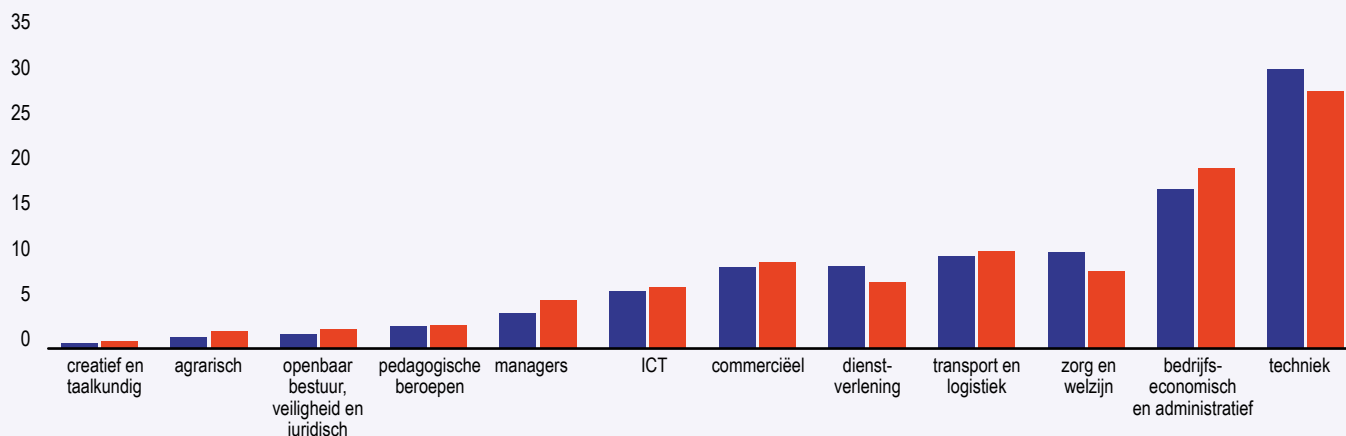
meeste vraag naar technisch personeel

Spanningsindicator per sector

met name vacatures in de agrarische sector, ICT en de techniek lastig te vervullen

Aandeel openstaande vacatures per beroepsgroep in het 3e kwartaal 2021

■ Nederland
■ Stedendriehoek en Noordwest Veluwe

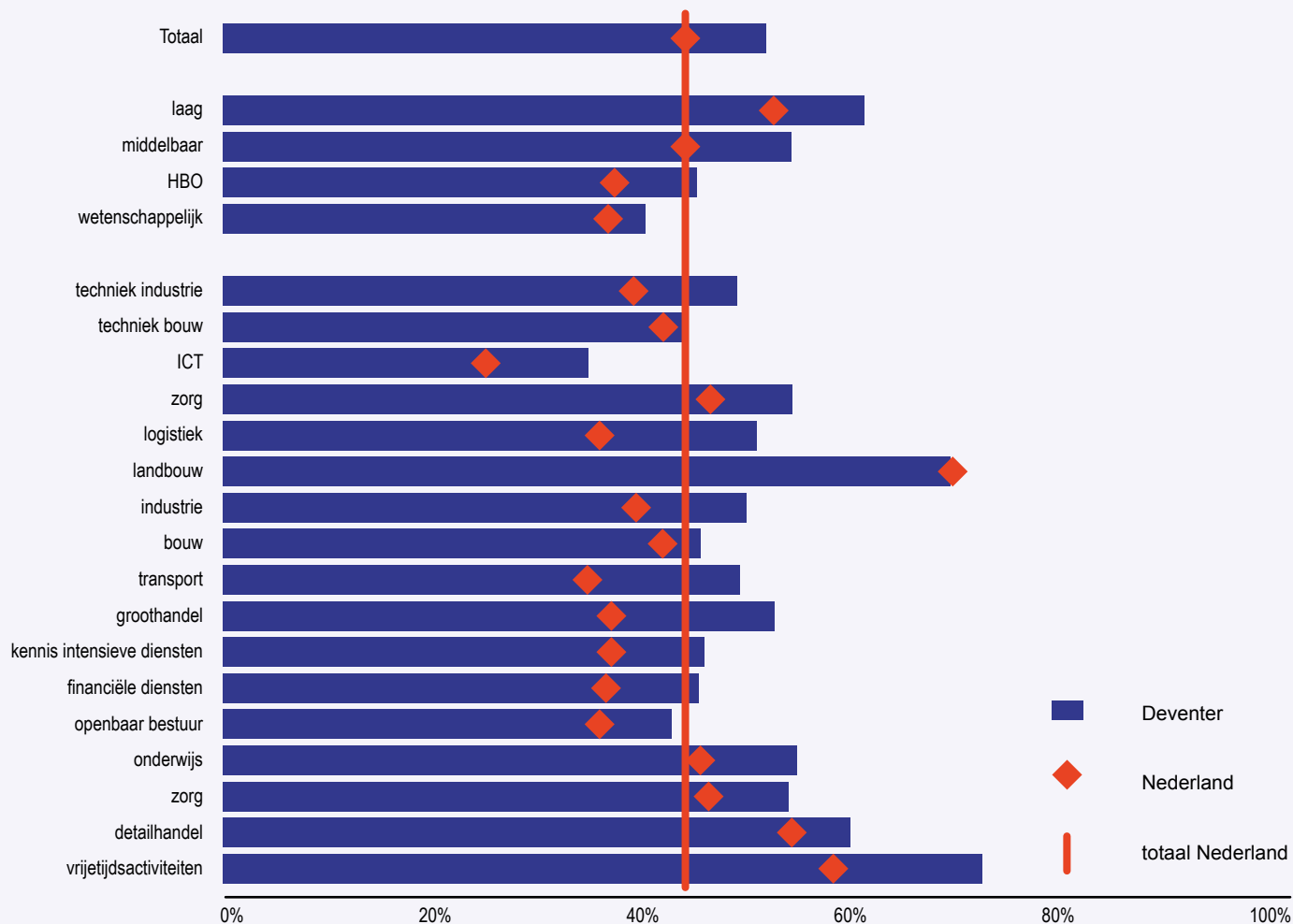
Bron: UWV

Trend: Groeipotentie afhankelijk van het arbeidsaanbod en de arbeidsparticipatie/tekorten arbeidsmarkt

Huidige tekorten op de arbeidsmarkt, met name in de sectoren agrarisch, ICT en techniek, zullen de komende decennia met name voor ICT, techniek en zorg, groter worden. Beschikbaarheid van personeel is voor een bedrijven een belangrijk criterium om zich ergens te vestigen.

Een structurele trend is het toenemen van het gemiddeld opleidingsniveau van de werkzame personen doordat jongeren die instromen op de arbeidsmarkt gemiddeld hoger opgeleid zijn dan ouderen die uitstromen. Een ander kenmerk van de arbeidsmarkt is dat veel personeelsleden niet in dezelfde gemeente wonen als waar zij werken. In Deventer wonen relatief veel mensen die hier wonen en werken (52%), ten opzichte van landelijk (44%). Er zijn verschillen in pendel woon-werk tussen economische sectoren (ICT'ers werken bijvoorbeeld veel meer buiten hun woongemeente dan werknemers in de detailhandel en vrijetijdsactiviteiten) en opleidingsniveau hierbij (hoe hoger opgeleid, hoe meer pendel woon-werk). Bij Deventer bedrijven en instellingen werken relatief veel hoog opgeleiden (meer dan NL gemiddelde) en minder laagopgeleiden dan NL gemiddelde.

Percentage werknemers dat woont in Deventer

Bron: bureau Louter

Trend: Grote veranderingen in de economische structuur

Er is sprake van een grote variatie in de ontwikkeling van het aantal banen. De verwachting is gunstig voor steden met een grote industriële sector, veel zakelijke dienstverlening, specialisatie in dienstensector en een belangrijke zorgsector.

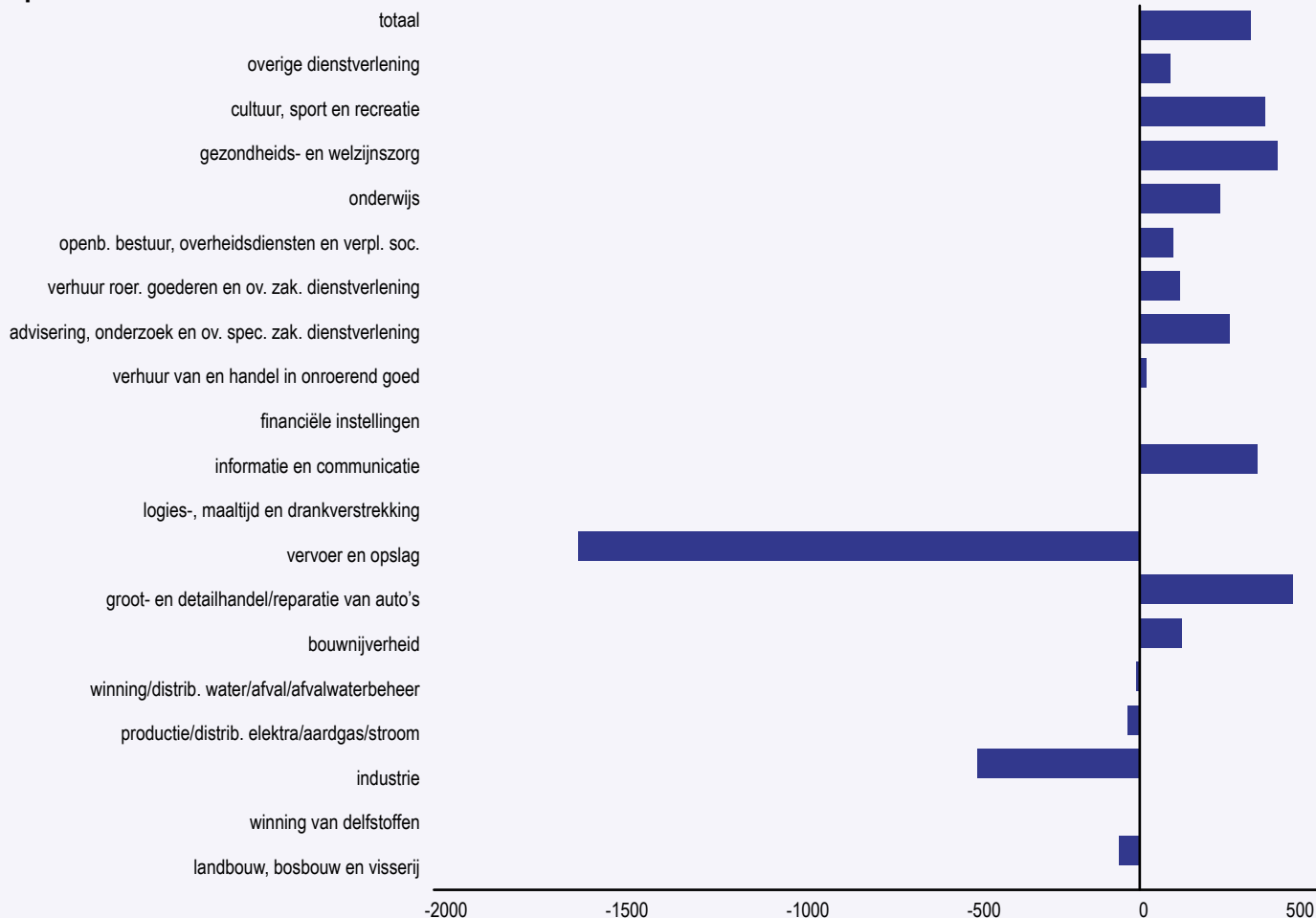
Wat zagen we vier jaar geleden?

Deventer behoort tot de middenmoot van de G-32 gemeenten als het gaat om banenontwikkeling. De positie van de laagopgeleide beroepsbevolking in Deventer is het minst gunstig; het werkloosheidspercentage onder hen is het hoogst en ligt bovendien hoger dan het landelijk percentage.

Wat zien we in Deventer?

In Deventer neemt het aantal bedrijven en bijhorende werkgelegenheid toe. In totaal zijn er 52.000 personen werkzaam in de 10.000 bedrijven in Deventer. De werkgelegenheid is in 2020 met 500 toegenomen. Het aantal bedrijven is de afgelopen 2 jaar met 1.000 toegenomen.

Verandering werkgelegenheid Deventer per sector 2021 ten opzichte van 2019

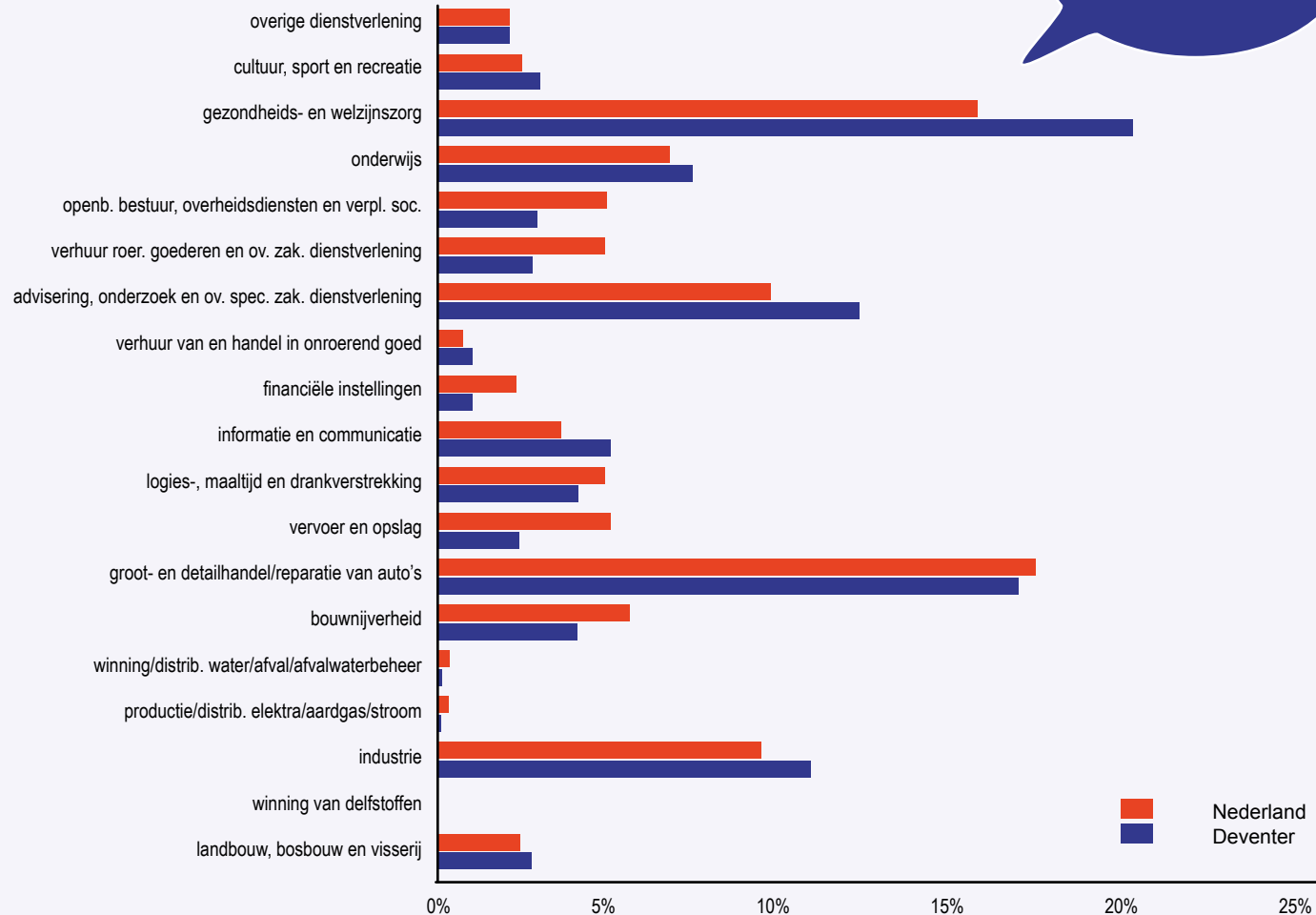
afname
werkgelegenheid
in vervoer/opslag en
industrie, toename in
overige sectoren

Bron: BIRO

Trend: Grote veranderingen in de economische structuur

Aandeel banen per sector Deventer en Nederland in 2021

in Deventer veel banen in gezondheidszorg, advies en industrie

Bron: BIRO/Lisa

Trend: Grote veranderingen in de economische structuur

Dragende clusters zijn combinaties van economische activiteiten die zijn afgebakend op basis van een bovengemiddelde relatieve vertegenwoordiging in de economie van Deventer en hun groeipotentie. Bij de beoordeling van de geschiktheid als dragende cluster voor de economie van Deventer spelen ook massa (om hoeveel arbeidsplaatsen gaat het) en kans rijkheid (wordt groei van het aantal arbeidsplaatsen voorzien) een rol.

Dragende economische clusters in Deventer

	Relatieve vertegenwoordiging	Groei-potentie	Ontwikkeling verleden	Massa (2019)	Kansrijkheid
Creatieve diensten (ICT, Technisch Advies, R&D, uitgeverijen)	+++	++	+	5.922	++
Metaalproducten en machines	+	++	+	2.127	+
Kunststoffen en chemie	++	++	-	964	+
Voedingsindustrie	-	++	-	722	-
Potentieel: Logistiek	-	+	+	3.803	+

Bron: bureau Louter

Toelichting:

Relatieve vertegenwoordiging: Arbeidsplaatsen per duizend inwoners 18-66 jaar ten opzichte van nationaal gemiddelde.

Groeipotentie: Mate waarin groei niet alleen afhankelijk is van het lokaal of regionaal bevolkingsdraagvlak.

Ontwikkeling verleden: Ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen in de periode 2009-2019 (geen hard criterium).

Massa: Aantal arbeidsplaatsen in 2019

Kansrijkheid: Prognose ontwikkeling aantal arbeidsplaatsen

- Tekortsectoren (ICT, bouw, techniek, zorg, logistiek) zorgen voor 4 op de 9 banen in Deventer (= 44,4%).
- Dragende economische clusters zorgen voor 19% van de banen (exclusief logistiek).

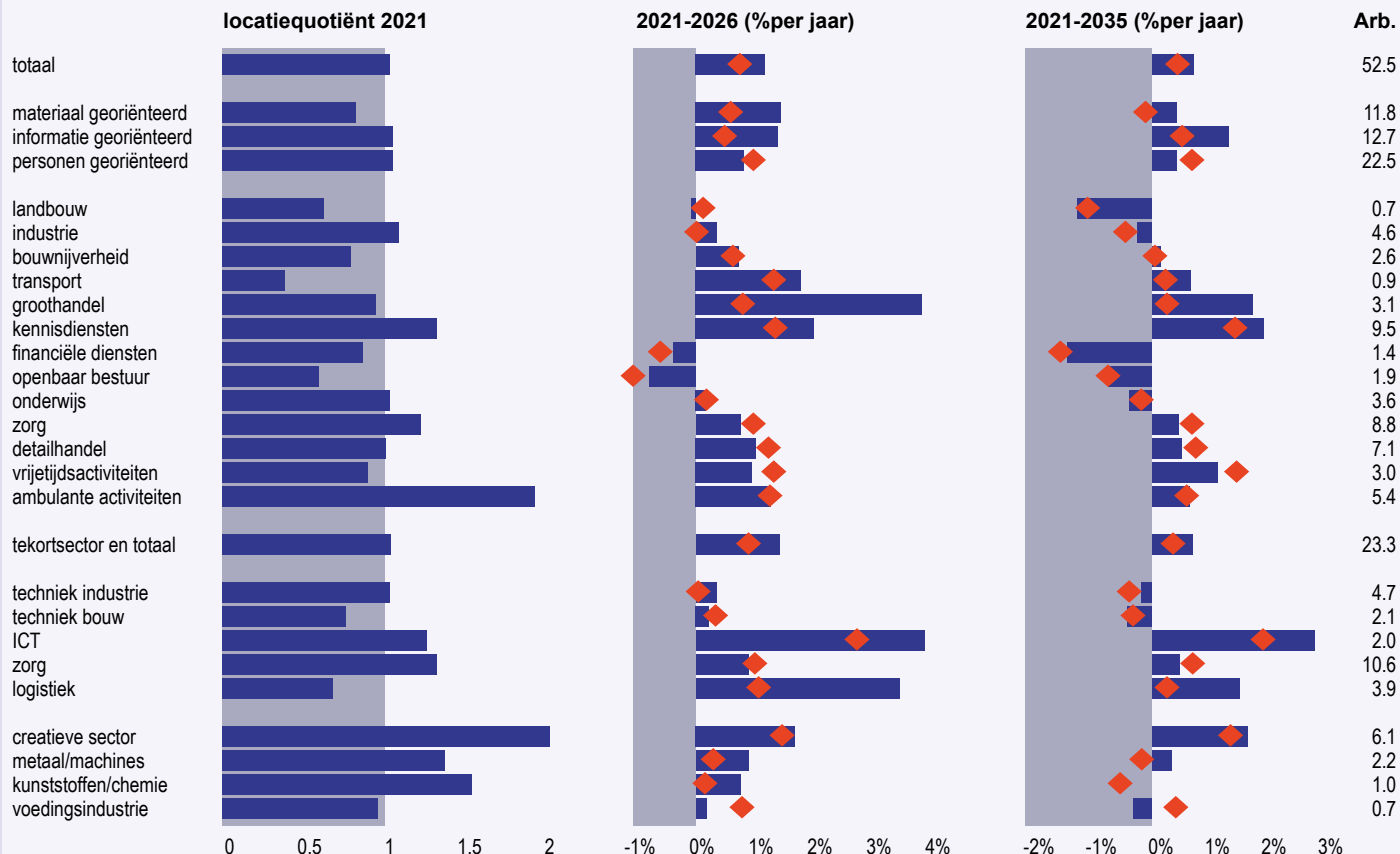
Trend: Grote veranderingen in de economische structuur

Sectoren met een hoge werkgelegenheidsgroei (2021 – 2035) in Deventer (minstens 1 procent per jaar) zijn vrijetijdsactiviteiten, groothandel (behoort tot logistiek) en kennisdiensten. Een ontwikkeling conform het gemiddelde voor Deventer wordt voorzien voor transport (behoort tot logistiek), zorg en detailhandel. In de periode 2021-2026 (termijn m.n. relevant voor arbeidsmarkt) zijn vooral de groothandel, transport, kennisdiensten en detailhandel (inhaalslag corona) de werkgelegenheidsmotor.

De tekortsectoren laten voor ICT en Logistiek een groei groter dan 1% zien, zowel op de kortere als lange termijn. Zorg zit net onder de 1% en techniek bouw en industrie zitten daar onder en op langere termijn wordt zelfs krimp verwacht (net als in landelijk gemiddelde). Let op dit is exclusief de vervangingsvraag.

Kijkend naar de dragende economische clusters zie je dat de creatieve sector (ICT, technische advisering, R&D) een hogere groei kent dan 1%. Dat de metaal/machines en kunststof/chemiesector sterker stijgt dan het Nederlandse gemiddelde en dat de voedingsindustrie over de lange periode (2021-2035) een krimp kent. Voor logistiek is zichtbaar dat de periode tot 2026 een groei van ruim 3% laat zien (dit is incl. Aldi op A1BP) en voor de langere termijn een groei kent van ca 1,4%.

Prognose werkgelegenheid Deventer

Prognose ontwikkeling werkgelegenheid

Nationaal neemt het aantal arbeidsplaatsen in de periode 2021-2026 naar verwachting toe met 0.7% per jaar. In Deventer ligt de verwachte groei op 1.1% per jaar. Op langere termijn (2021-2035) liggen nationaal de verwachtingen op 0.1% tot 0.7% per jaar en voor Deventer op 0.3% tot 0.9% per jaar.

Prognose werkgelegenheid naar economische sectoren

Het gaat hier om de groei van de werkgelegenheid. De vervangingsvraag naar arbeid, is in de cijfers niet opgenomen.

■ Deventer
◆ Nederland

Bron: bureau Louter

De woningmarkt staat volop in de belangstelling. Hoe zorgen we ervoor er voldoende (betaalbaar) aanbod van woningen (nieuwbouw en bestaande bouw) is? Hoe zorgen we voor een goed functioneren van de woningmarkt (doorstroming, doelgroepen)?

Wonen

Trends:

- Woningmarkt: krapte, toegankelijkheid en goed functioneren. 41
- Duurzaamheidstransitie heeft ingrijpende ruimtelijke consequenties 42
- Urbanisatie: de trek naar de stad 43

Trend: Woningmarkt: krapte, toegankelijkheid en goed functioneren

De meeste G32-steden hebben groeiende bevolking en achterblijvende woningbouwproductie. Sterk wijzigende bevolkings- en huishoudenssamenstelling leidt tot vraag welke woningen waar nodig zijn in de toekomst.

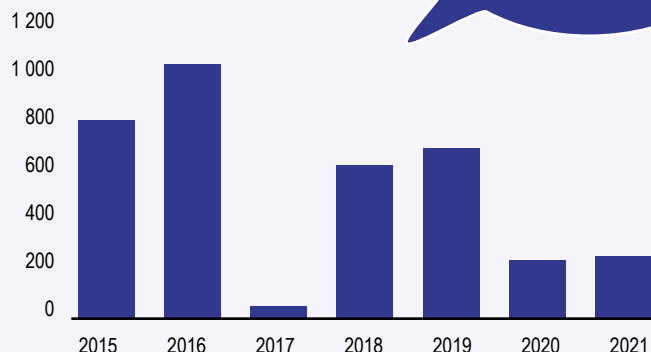
Wat zagen we vier jaar geleden?

Het aantal huishoudens zal toenemen. Dit wordt bijna volledig verklaard door de toename van het aantal (oudere) alleenwonenden. De Deventer woningmarkt wordt krappere. Twee derde van de woningvoorraad bestaat uit eengezinswoningen.

Wat zien we in Deventer?

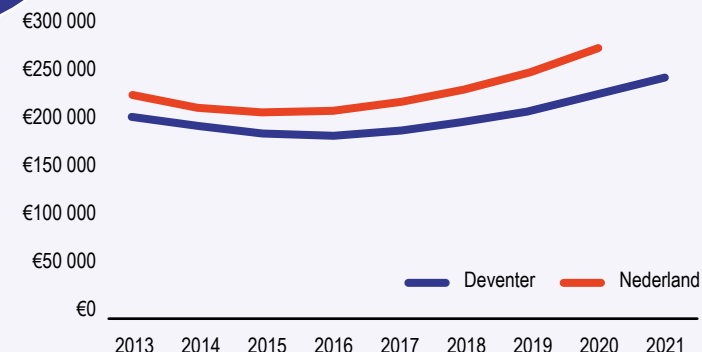
In Deventer zien we steeds minder aanbod van woningen. Bovendien zijn de beschikbare woningen niet voor iedereen toegankelijk. De krapte-indicator op de woningmarkt (de verhouding tussen vraag en aanbod waarbij 1 staat voor 'zeer krap' en 10 'zeer ruim'). Was in het 3e kwartaal van 2019 2,0. In het 3e kwartaal van 2021 was dit 1,0.

Saldo woningvoorraad Deventer

geringe recente toename woningvoorraad

Gemiddelde waarde woningen Deventer vs. Nederland

Aantal verkochte woningen in Deventer 2017-2021

afname aantal verkooptransacties

toename woningwaarde Deventer, nog wel onder landelijk gemiddelde

Bron: Gemeente Deventer

Trend: Duurzaamheidstransitie heeft ingrijpende ruimtelijke consequenties

Verduurzaming en de energietransitie vormen de ruimtelijke opgave voor de komende jaren. Denk hierbij aan windmolens, zonnepanelen, vergroening, (snel)fietspaden en circulaire bouw.

Wat zagen we vier jaar geleden?

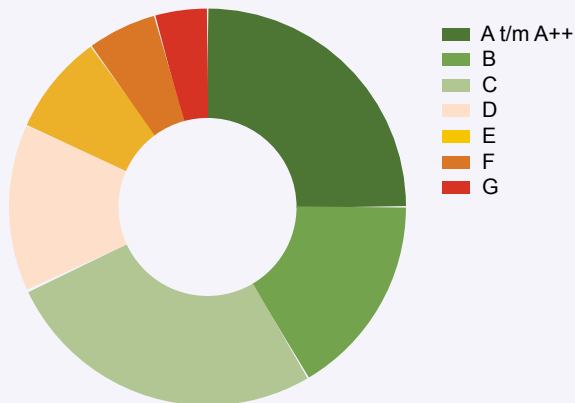
De grote opgave is de duurzaamheidstransitie ruimtelijk in te passen. Deze opgave ligt vooral op lokaal niveau. De nieuwe omgevingswet biedt de mogelijkheid om eigen lokale normen te stellen en om initiatiefnemers te verbinden met belanghebbenden.

Wat zien we in Deventer?

Ook Deventer wil verduurzamen. De ambitie is dat Deventer in 2030 energieneutraal en klimaatbestendig is. Inmiddels is de eerste fase van de nieuwbouw in Steenbrugge opgeleverd. Deze nieuwbouwwijk wordt een volledige “gasloze” wijk. Dat wil zeggen dat de woningen geen gasaansluiting krijgen. De woningen worden voorzien van een warmtepomp en zonnepanelen.

In 2021 zijn er meer groene energie-labels aan woningen afgegeven. Er zijn meer duurzame woningen gebouwd. In 2016 had bijna 13% van de woningen een (A t/m A++) label. In 2020 was dat meer dan 25%.

Geldige energielabels woningen

Bron: RVO - Labelregister

Trend: Urbanisatie: de trek naar de stad

Aan urbanisatie – de trek van platteland naar de stad – lijkt een eind gekomen. Ondanks een overwegend negatief binnenlands migratiesaldo blijven steden wel groeien. Dat komt voornamelijk door een positief buitenlands migratiesaldo en meer geboorte dan sterfte.

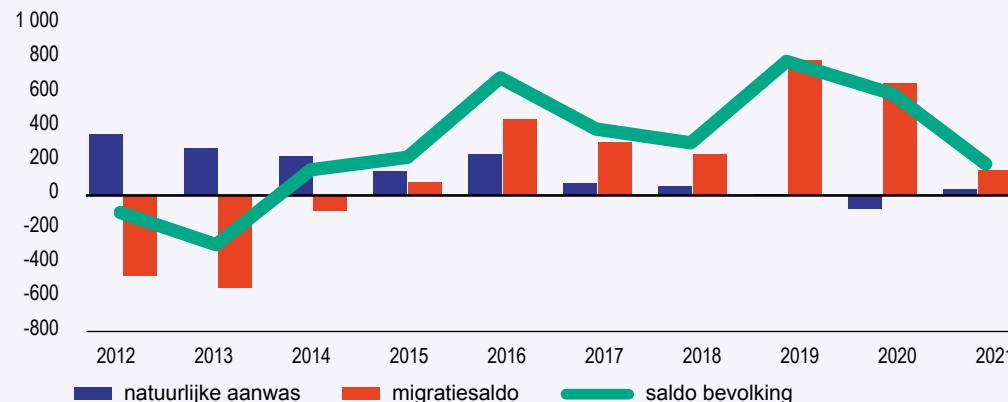
Wat zagen we vier jaar geleden?

Vier jaar geleden zette de trek naar de stad door. Voor een groeiend aantal eenpersoonshuishoudens was de stad aantrekkelijk. Ook ontvluchten gezinnen niet meer de stad zoals in de jaren '70 en '80 het geval was.

Wat zien we in Deventer?

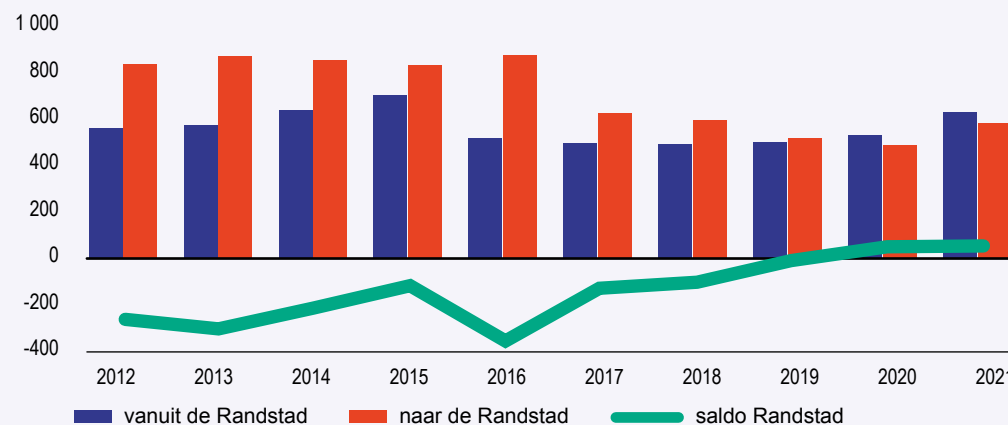
Deventer groeit door. Van 2018 tot en met 2021 zijn er in Deventer meer dan 1500 woningen bijgekomen. De woningmarkt blijft nog steeds krap.

Saldo bevolkingsontwikkeling Deventer 2012-2021

positief migratiesaldo levert belangrijke bijdrage aan de bevolkingsgroei

Migratie van en naar de randstad 2012-2021

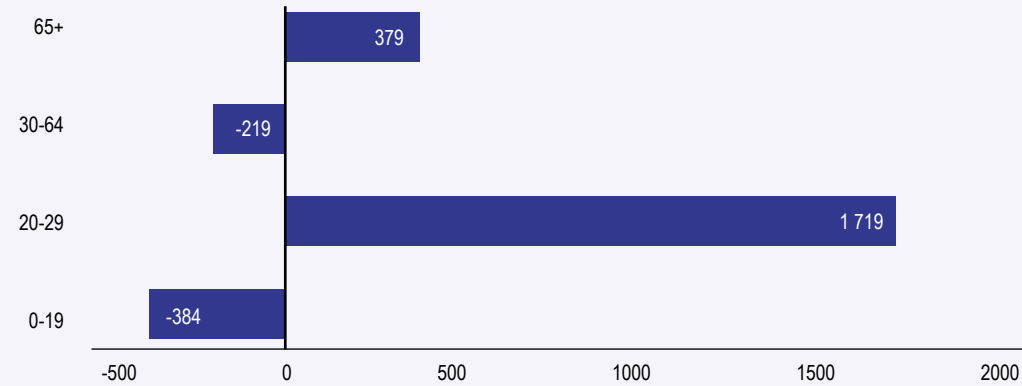
van negatief naar positief migratiesaldo

Bron: Gemeente Deventer

Trend: Urbanisatie: de trek naar de stad

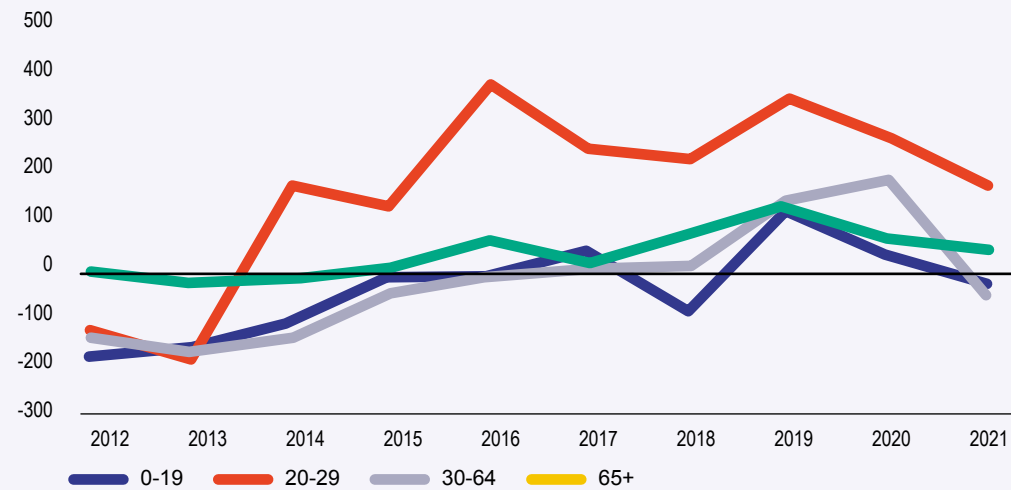

Migratiesaldo Deventer naar leeftijd 2012-2021

Deventer aantrekkelijk voor jongeren

Migratiesaldo Deventer naar leeftijd 2012-2021

Deventer blijft aantrekkelijk voor jongeren

Bron: Gemeente Deventer

Bereikbaarheid wordt belangrijker, door geografische opschaling, het pendelen naar werk vanuit de woonplaats en toenemende verkeersbewegingen vanuit andere motieven. Minder snel dan in het verleden blijft het aantal auto's en het aantal afgelegde kilometers toenemen. Ook het treinverkeer blijft toenemen, net als de fietsbewegingen. Tenslotte wordt ook virtuele bereikbaarheid belangrijker.

Mobiliteit

Trend:

- Bereikbaarheid wordt steeds belangrijker

46

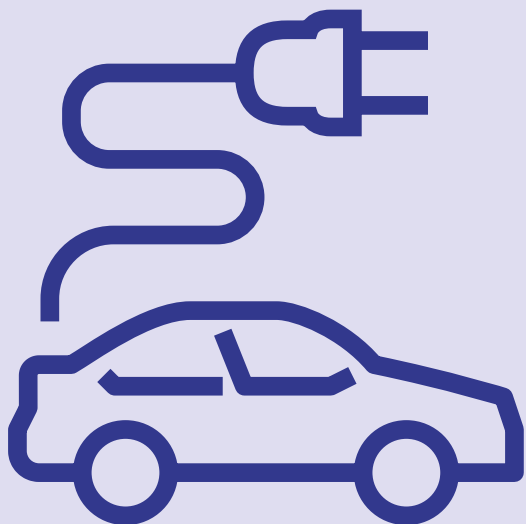
Trend: Bereikbaarheid wordt steeds belangrijker

Wat zagen we vier jaar geleden?

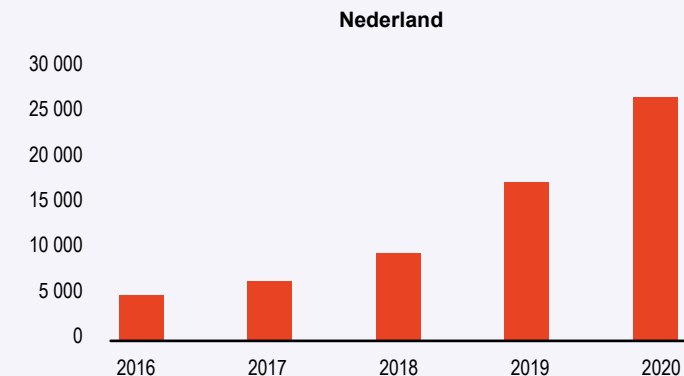
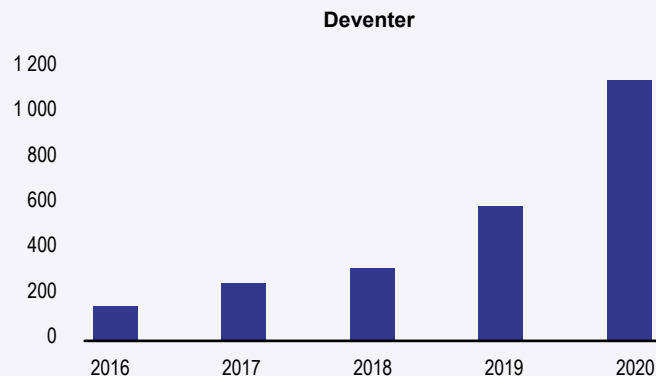
Ten opzichte van 2010 is het aantal afgelegde kilometers in Overijssel niet toegenomen. Het autobezit neemt nog steeds licht toe in Deventer. Het aantal in- en uitstappende treinreizigers op station Deventer neemt toe.

Wat zien we in Deventer?

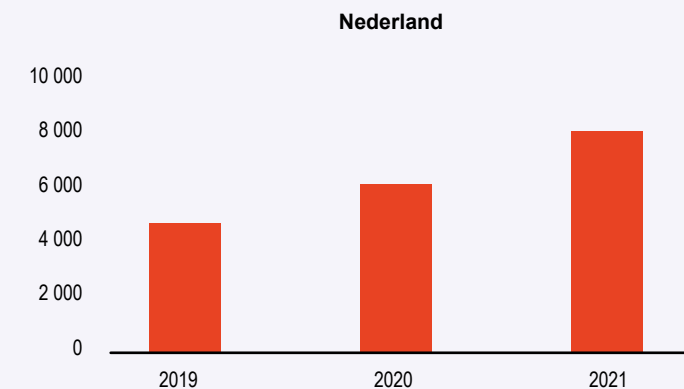
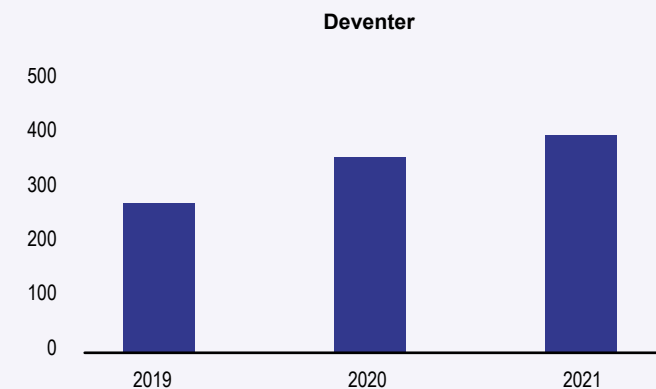
Elektrisch vervoer is ook in Deventer aan een opmars bezig en biedt veel potentie voor de toekomst.

Aantal geregistreerde elektrische personenauto's

Aantal (semi) publiekelijke laadpunten voor elektrische auto's

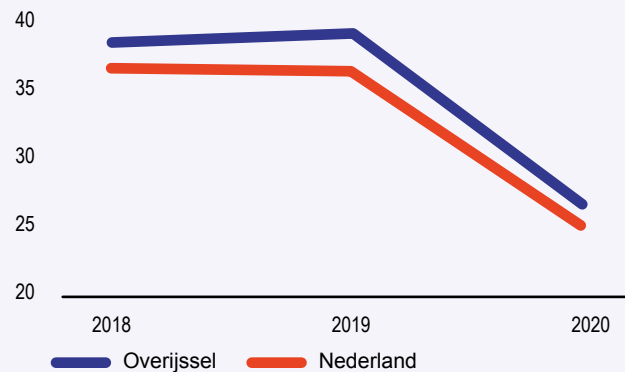

Bron: CBS

Trend: Bereikbaarheid wordt steeds belangrijker

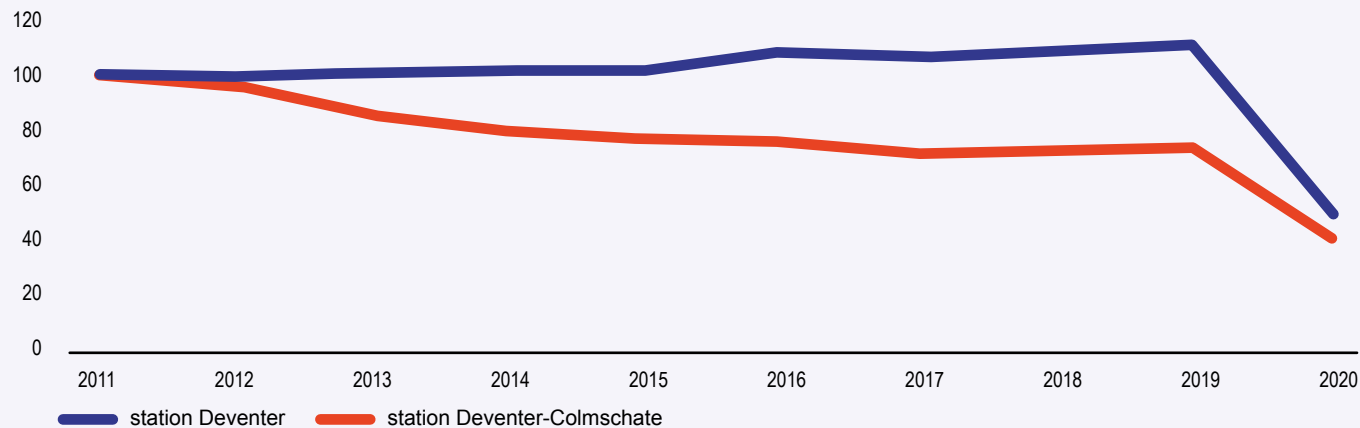
Ontwikkeling aantal reizigerskilometers

Het aantal reizigerskilometers is in 2020 flink afgenomen als gevolg van Covid-19. Er werd steeds vaker thuisgewerkt en meerdere voorzieningen waren voor meerdere periodes gesloten.

Ook het aantal in- en uitstappende treinreizigers op stations in Deventer is als gevolg hiervan in 2020 meer dan gehalveerd.

Aantal in- en uitstappende reizigers (index 2011=100)

Bron: NS

Sinds de decentralisaties in 2015 is door gemeenten de beweging gemaakt naar de juiste zorg op de juiste plek. De actuele accenten in het verbeteren van de verzorgingsstaat zijn onder meer: meer aandacht voor het voorveld van de Wmo, preventie, samenwerking in de wijk en sociale veerkracht. (Platform 31)

Inclusieve gemeente

Trends:

- Groeiende kansenongelijkheid 49
- Verminderde sociale cohesie 50
- Sterke groei van het aantal ouderen met een zorg en ondersteuningsvraag 51

Trend: Groeiende kansenongelijkheid

Op vele terreinen is de toenemende kansenongelijkheid zichtbaar, zeker ook wat betreft gezondheid, levensverwachting en gezonde levensjaren. Inwoners met een lage sociaaleconomische status (SES) leven ten opzichte van de inwoners met een hoge sociaaleconomische status gemiddeld acht jaar korter en maar liefst vijftien jaar minder in goed ervaren gezondheid. Daarbij is de groep lage SES ook nog eens bovengemiddeld geraakt door de coronacrisis. Platform 31

Wat zagen we vier jaar geleden?

In het vorige trendrapport werd groeiende ongelijkheid en onzekerheid gedefinieerd als trend. Ook onder inwoners in Deventer worden tegenstellingen ervaren.

Wat zien we in Deventer?

Toenemende ongelijkheid is op vele terreinen zichtbaar: op de woningmarkt, in het onderwijs, op de arbeidsmarkt, in koopkracht (problematische schulden, armoede) en in gezondheid, levensverwachting en armoede. Met behulp van de Wijkenmonitor en de doorontwikkeling (de Deventer BuurtKijker) wordt inzichtelijk gemaakt hoe verschillende wijken in de stad zich ten opzichte van elkaar en het Deventer gemiddelde ontwikkelen. In de wijken en dorpen zijn verschillen zichtbaar op de diverse thema's. www.staatvandeventer.nl

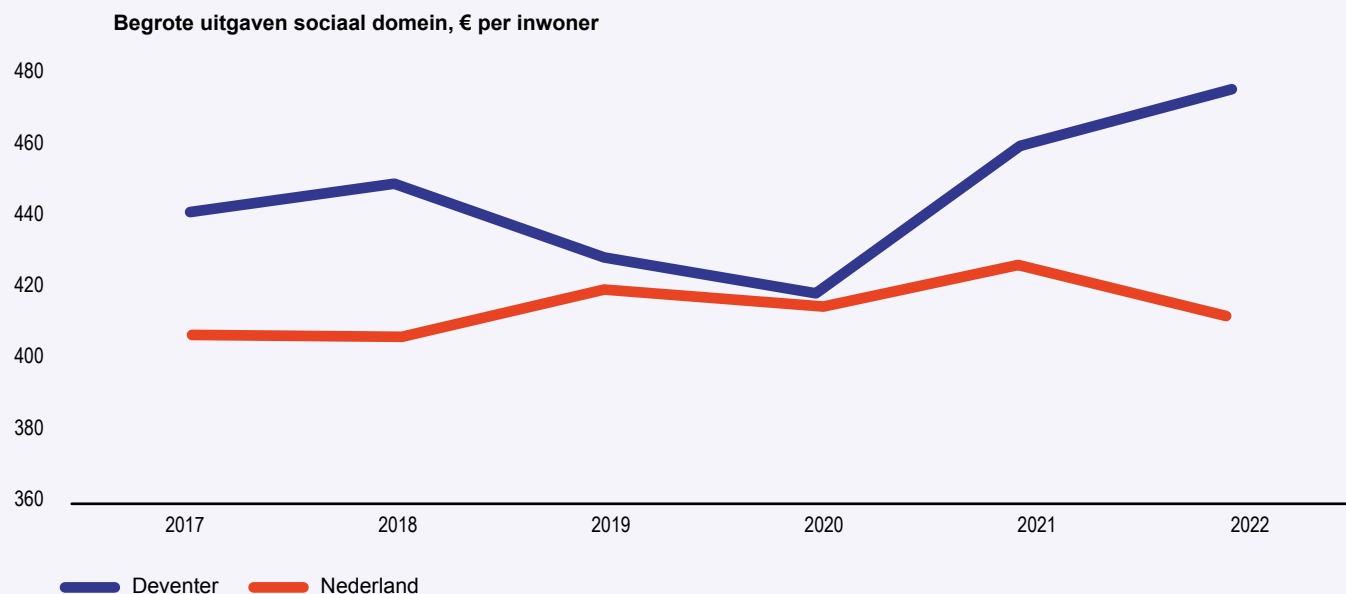
Voorbeeldkaarten:

Aantal WWB uitkeringen per 1000 huishoudens in Deventer

Gemiddeld besteedbaar inkomen huishoudens in Deventer

In Deventer zet groeiende ongelijkheid door, vergelijkbaar met het landelijke beeld. De coronapandemie heeft een deel van deze ongelijkheid in de samenleving zichtbaarder gemaakt. Als basis in beleid komt steeds nadrukkelijker de focus op 'gezond opgroeien' te liggen.

Groei zorguitgaven

Bron: WSJG/ CBS - Gemeentelijke rekeningen/begrotingen

Trend: Verminderde sociale cohesie

Landelijk gezien wordt de segregatie dieper; sociaaleconomische-en perspectiefongelijkheid neemt toe en er is een toenemende onzekerheid (over werk, inkomen, pensioen en zorg). Samen leidt dit tot meer onvrede over de maatschappij en politiek (Platform 31). Er bestaat een kans dat waardeoriëntatie-verschillen tussen groepen hierdoor groter worden. Daarnaast is de inschatting dat ervaren spanningen tussen Nederlanders met westerse en niet-westerse migratieachtergrond minder worden, maar dat deze nog steeds spelen (Trendbureau Overijssel).

Wat zien we in Deventer?

Ook in Deventer ervaren inwoners in bepaalde mate tegenstellingen tussen groepen mensen, zo blijkt uit de Sentimentenmonitor (2017). Ook lijken tegenstellingen waarneembaar tussen mensen met een westerse en niet-westerse migratieachtergrond en is sociaaleconomische ongelijkheid te zien wat betreft inkomensverschillen.

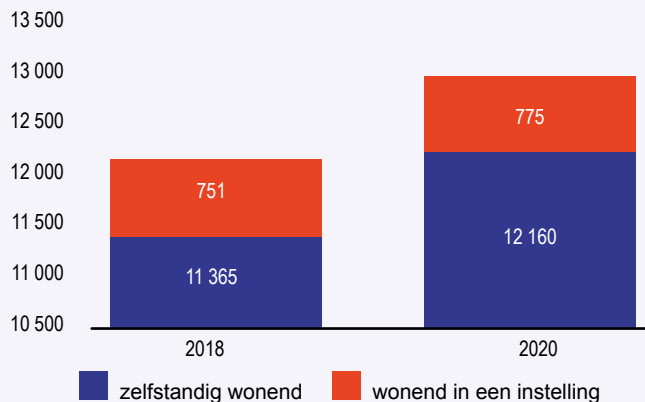
Trend: Sterke groei van het aantal ouderen met een zorg en ondersteuningsvraag

Sinds de decentralisaties in 2015 is door gemeente de beweging gemaakt naar de juiste zorg op de juiste plek. De actuele accenten in het verbeteren van de verzorgingsstaat zijn onder meer: meer aandacht voor het voorveld van de Wmo, preventie, samenwerking in de wijk en sociale veerkracht. Het aantal mensen van tachtig jaar of ouder stijgt de komende decennia sterk en dat zal gepaard gaan met een eveneens sterke groei van het aantal ouderen die goede zorg, welzijn, ondersteuning en woningen nodig hebben in wijk, buurt en kern.

Wat zien we in Deventer?

- Aantal ouderen neemt toe en ze worden ouder (zie trend Vergrijzing Hoofdstuk Demografie). Dementie zal toenemen.
- Nog geen sprake van afname mantelzorg in Deventer. Wel signalen van hoge belasting van mantelzorgers.
- Het 'zorgtekort' wordt mogelijk een probleem in de Deventer wooneerwijken en naoorlogse wijken. Deventer heeft de ambitie om levensloopgeschikte woningen te realiseren.

Woonsituatie inwoners van 70 jaar en ouder

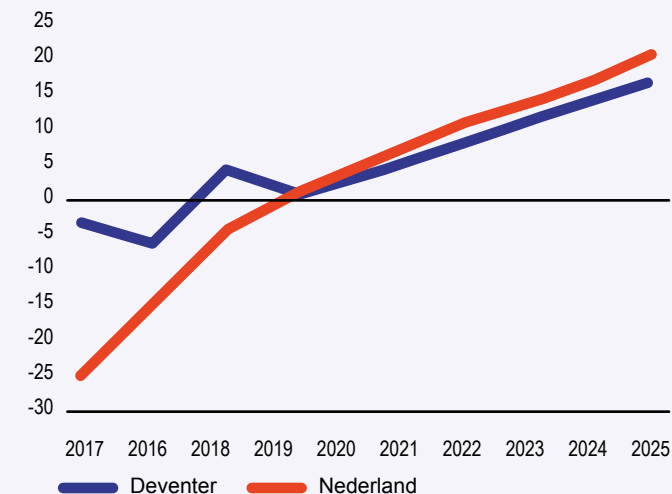
Bron: WSJG/ CBS - Gemeentelijke rekeningen/begrotingen

Verwacht aantal personen met dementie

	2020	2025	2030	2040	2050
Deventer	1 600	1 800	2 100	2 900	3 600
Nederland	280 000	330 000	390 000	520 000	620 000

Bron: Alzheimer Nederland

Verwachte groei/daling van aantal Wmo-gebruikers (tov 2020)

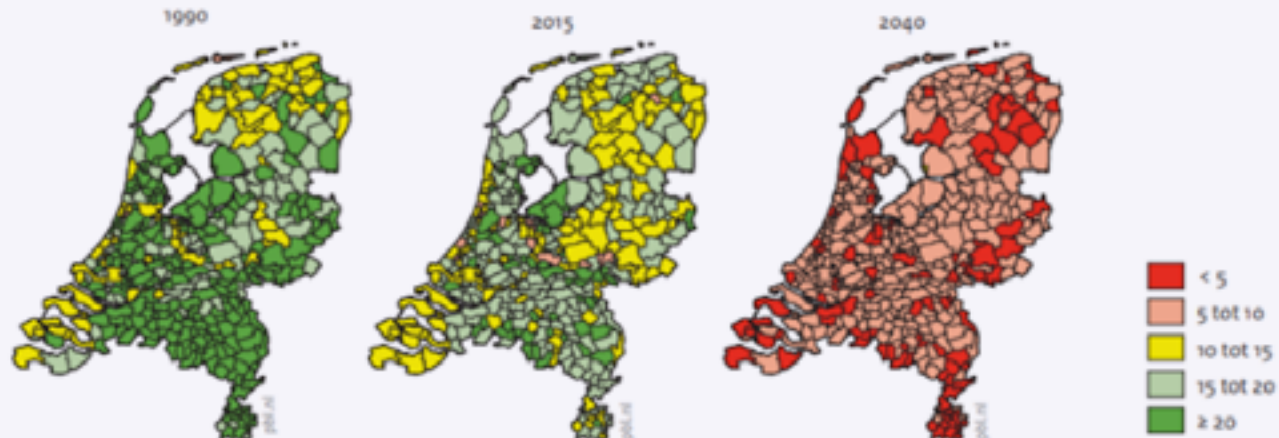
Bron: VNG Wmo voorspelmodel

Trend: Sterke groei van het aantal ouderen met een zorg en ondersteuningsvraag

Mantelzorg

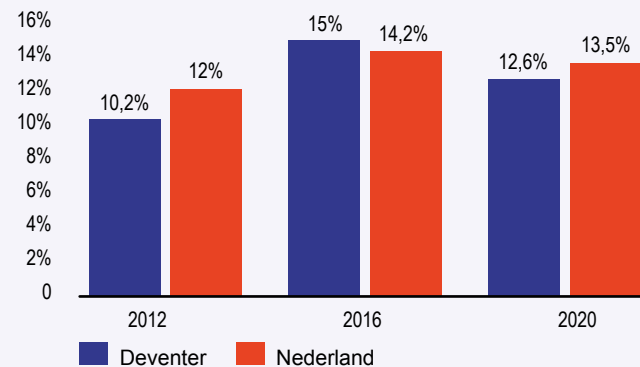
Oldest Old Support Ratio (verhouding tussen 50-74-jarigen en 85-plussers), 1990, 2015 en 2040

Bron: De Jong en Kooiker (2018)

Verhouding mantelzorgers en mantelzorgontvangers
Oldest Old Support Rate= de verhouding van het aantal 50-74-jarigen in een populatie versus het aantal 85-plussers, ofwel om hoeveel potentiële mantelzorggevers er zijn voor iedere 85-plusser, als potentiële mantelzorgontvanger

Percentage mensen dat mantelzorg geeft

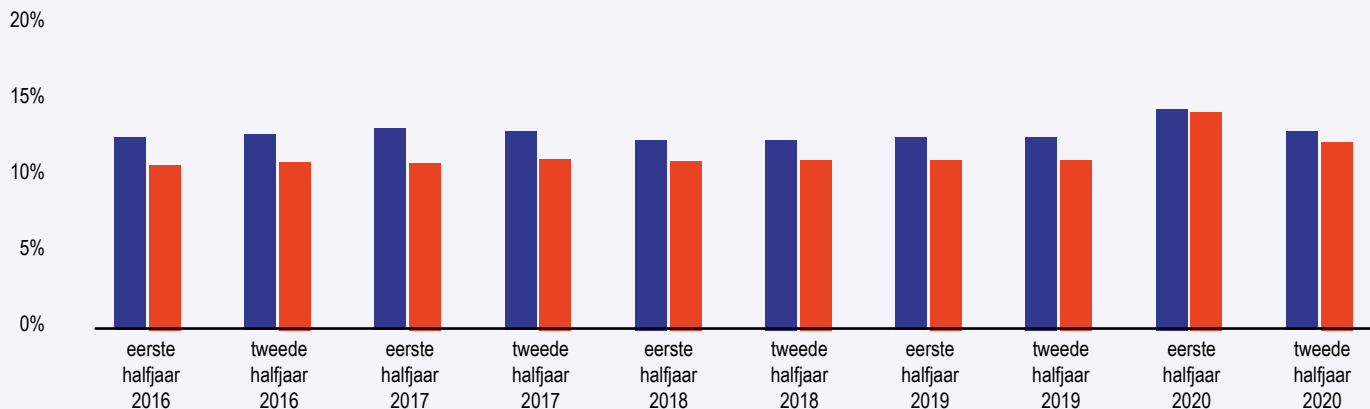

Bron: WSJG/ Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD 'en, CBS en RIVM

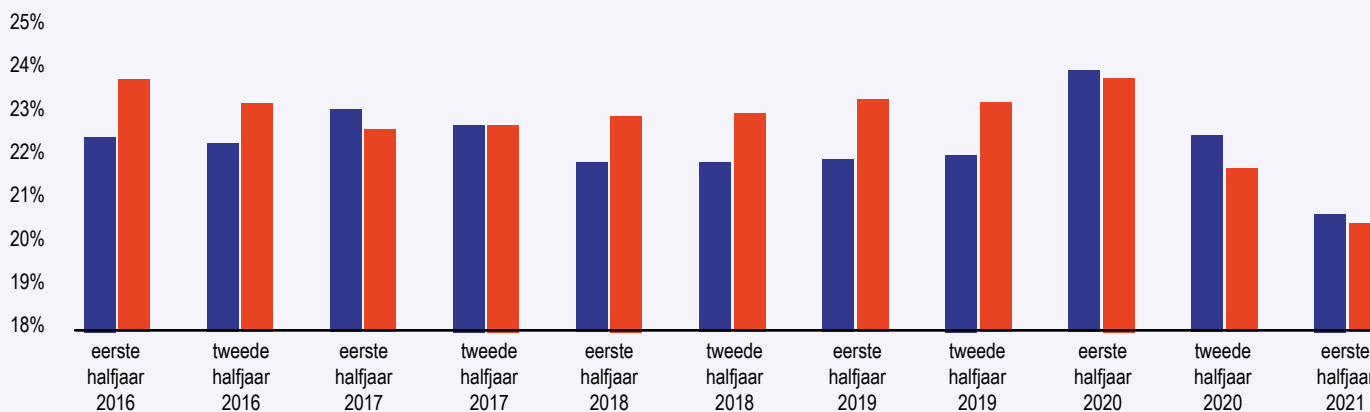
Trend: Sterke groei van het aantal ouderen met een zorg en ondersteuningsvraag

Percentage cliënten met een voorziening sociaal domein (tov totaal inwoners)

Percentage huishoudens met een voorziening sociaal domein (tov totaal huishoudens)

Bron WSJG/CBS